

**ANALIZA SPREMNOSTI HRVATSKIH
PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU
ZA KLIMATSKU NEUTRALNOST 2023.**

Impressum

VODITELJI TIMOVA
Tamara Kelava
Iva Vrankić

STRUČNI SURADNICI
Adriana Grzunov
Nina Božurić

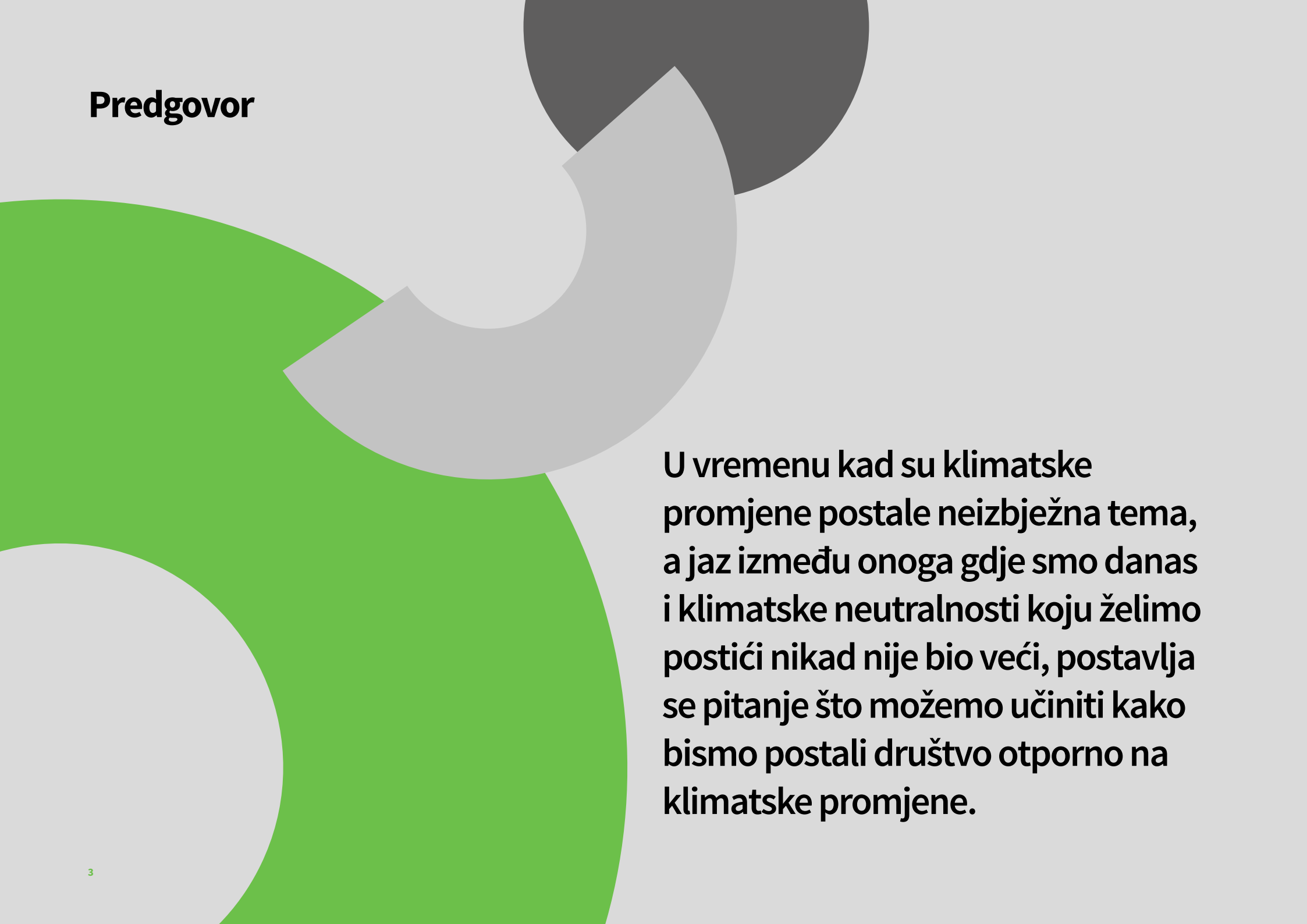
IZDANJE
Rujan 2023.

AUTORSKA PRAVA
NA PUBLIKACIJU
Hrvatska gospodarska komora,
www.hgk.hr
Apsolon d.o.o.,
www.apsolon.com

Sadržaj

Predgovor	3		
1. Uvod	5	3.2. Procjena spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju	22
		3.2.1. Vremenska komponenta	24
2. Metodologija istraživanja	8	3.2.2. Značaj prepreka	29
		3.2.3. Samoprocjena utjecaja na pojedine segmente poslovanja	32
2.1. Prostorni obuhvat istraživanja	9		
2.2. Metode i tijek istraživanja	10	3.3. Procjena utjecaja zelene tranzicije na interne procese	36
Digitalna transformacija kao komponenta zelene tranzicije	11	3.3.1. Razvijena vlastita strategija	38
		3.3.2. Nefinancijski izvještaj	40
3. Rezultati istraživanja	13	3.3.3. Samoprocjena strateških komponenti	42
		3.3.4. Trenutačno stanje vlastite strategije	45
3.1. Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje	13	3.4. Prepoznavanje prilika na području financiranja projekata iz EU fondova	48
3.1.1. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na poslovanje	15	3.4.1. Samoprocjena prepoznavanja prilika za sufinanciranje	50
3.1.2. Percipirani utjecaj komponenti zelene tranzicije prema strateškoj važnosti za poslovanje	17	3.4.2. Pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje	54
		3.4.3. Područja pripremljenosti projekata ili plana investicija	56
		3.4.4. Prepoznavanje vlastitih slabosti	57
		4. Zaključci i preporuke	60

Predgovor

U vremenu kad su klimatske promjene postale neizbježna tema, a jaz između onoga gdje smo danas i klimatske neutralnosti koju želimo postići nikad nije bio veći, postavlja se pitanje što možemo učiniti kako bismo postali društvo otporno na klimatske promjene.

Nužno je produbiti svijest da svi mi imamo moć, kao pojedinci, tvrtke ili donositelji politika, utjecati na smanjivanje klimatskog otiska, od smanjenja potrošnje energije i povećanja energetske učinkovitosti do prelaska na obnovljive izvore energije. Mogućnosti su brojne, no za to je potrebna promjena percepcije, stavova i navika ne samo poduzetnika, već i svakog člana modernog društva.

Od objave prethodne studije "Analiza spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost 2021.", na globalno gospodarstvo, ali i tržište energije, negativno su utjecale ruska invazija na Ukrajinu te inflacija koja je na svjetskoj razini obilježila 2022. godinu. Poremećaji u cijeni energenata, opskrba plinom te otežani tokovi dobavnih i proizvodnih lanaca samo su neke od prepreka s kojima su suočeni poduzetnici diljem svijeta. Ista problematika opterećuje i hrvatske poduzetnike te je pitanje energetske neovisnosti postalo bitnije nego ikada.

No, postojeća situacija oko fluktuacije cijena energenata kao direktna posljedica ruske invazije na Ukrajinu samo je učvrstila europsku želju za klimatskom neutralnošću i energetsom neovisnošću. Unatoč izazovima koje zelena tranzicija stavlja pred hrvatske i europske poduzetnike, dugoročno gledano, ona donosi prednosti o kojima je potrebno više govoriti – otvaranje novih radnih mjesta, resursno učinkovitije i konkurentnije gospodarstvo koje u nasljeđe budućim generacijama ostavlja čistu energiju, očuvanje bioraznolikosti i rješavanje problema energetskog siromaštva.

Koliko su te izazove i prepreke hrvatski poduzetnici spremni pretvoriti u potencijalne prilike za rast i razvoj poduzeća? Upravo to željeli smo otkriti ovim istraživanjem koje je koncipirano kao nadopuna prethodne studije iz 2021. godine. Želimo vidjeti postoji li i, ako postoji, koliki je pomak u poimanju zelene tranzicije iz perspektive poduzetnika te jesu li aktualni događaji u svijetu u posljednje dvije godine potaknuli poduzetnike na djelovanje u smjeru održive zelene tranzicije.

Ovom analizom željeli smo dati doprinos zelenoj tranziciji i pomoći u identifikaciji prepreka na putu prema postizanju klimatske neutralnosti. Cilj nam je bio procijeniti vide li poduzetnici zelenu tranziciju kao priliku za unaprjeđenje postojećeg poslovanja, odrediti spremnost poduzeća na zelenu tranziciju i definirati segmente poslovanja na koje ona ima najveći utjecaj. Izuzev navedenog, analizom smo željeli steći procjenu utjecaja zelene tranzicije na interne procese poduzeća te utvrditi koliki udio ispitanih poduzeća nekim internim dokumentom prati vlastiti utjecaj na društvo i okoliš i time pokazuje društvenu i ekološku odgovornost. Posljednji cilj istraživanja bio je procijeniti sposobnost poduzeća da identificiraju prilike za financiranje projekata iz EU fondova, čime bi značajno olakšali proces zelene tranzicije.

Sve države članice EU trenutno osmišljavaju i poduzimaju konkretne korake kako bi se što više približile ostvarenju tog ambicioznog cilja. Gospodarstvo, državne institucije i građani pojedinci sinkronizirano pridonose ostvarenju zajedničkog cilja.

Uvod

Inflacija i nestabilnost cijena energenata uslijed ruske invazije na Ukrajinu ukazale su na važnost energetske neovisnosti i uvođenja modernih zelenih tehnologija, a Europa je u posljednjih godinu dana pokazala veliku odlučnost za postizanjem tih ciljeva. Tako je Europska komisija u ožujku 2022. godine predložila **nacrt plana**, počevši od plina, prema kojem bi Europa postala neovisna o ruskim fosilnim gorivima znatno prije 2030. Mjere iz plana **REPowerEU** uključuju uštede energije, diverzifikaciju opskrbe energijom te ubrzano uvođenje energije iz obnovljivih izvora kako bi se zamijenila fosilna goriva u kućanstvima, industriji i proizvodnji energije te posljedično smanjila ovisnost o stranim energentima. Također, **jedna od mjera** za ublažavanje posljedica visokih cijena energije uključuje zajedničku nabavu plina te obvezu minimalne napunjenosti skladišta plina prije zimskog perioda za svaku državu članicu.

Uvod

Krajem 2022. godine, Europska komisija donijela je **odluku** o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku, čiji je cilj osiguranje namjenske financijske potpore državama članicama Europske unije kako bi se ranjivim građanima i mikropoduzećima olakšala zelena tranzicija odnosno ulaganje u mjere energetske učinkovitosti, poput izolacije stambenih objekata, toplinskih crpki, solarnih ploča i električne mobilnosti. Socijalni fond financirat će se iz proračuna Europske unije uz 25 % sufinanciranja država članica.

U ožujku 2023. godine, Europska komisija utvrdila je cilj povećanja energetske učinkovitosti na razini Europske unije od 11,7 % do 2030. godine uz gotovo udvostručenje obveze uštede energije na godišnjoj razini, čime se javnom sektoru daje veća odgovornost za povećanje energetske učinkovitosti. Na državama članicama je **obveza prioritetnog provođenja mjera** energetske učinkovitosti među građanima pogođenim energetske siromaštvom i kućanstvima s niskim prihodima.

U Republici Hrvatskoj najrelevantniji strateški dokument je **Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske**. Provođenje same strategije kontinuiran je i dugotrajan proces koji zahvaća društvo i gospodarstvo u cjelini, što zahtijeva horizontalnu međusektorsku suradnju središnjih tijela državne uprave i tijela javne vlasti te vertikalnu suradnju od državne prema lokalnoj razini. Opći ciljevi niskougljične strategije obuhvaćaju: postizanje održivog razvoja temeljenog na znanju i konkurentnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika i učinkovitim korištenjem resursa, povećanje sigurnosti opskrbe energijom, održivost energetske opskrbe, povećanje dostupnosti energije i smanjenje energetske ovisnosti, solidarnost izvršavanjem obveza Republike Hrvatske prema međunarodnim sporazumima u okviru politike Europske unije kao dio naše povijesne odgovornosti i doprinos globalnim ciljevima, smanjenje onečišćenja zraka i utjecaja na zdravlje te kvalitetu života građana.

Upravo zbog usklađenosti ciljeva Republike Hrvatske s ciljevima Europe uvidjeli smo potrebu ponovno ispitati hrvatske poduzetnike i otkriti kako su aktualni događaji u svijetu utjecali na percepciju zelene tranzicije.

U prethodnoj studiji rezultati su pokazali da više od 60 % ispitanih tvrtki nije prepoznalo zelenu tranziciju kao dobru priliku za unaprjeđenje poslovanja te je bilo nužno istražiti je li se u proteklom razdoblju ta percepcija promijenila. Povrh navedenog, željeli smo provjeriti je li se povećala informiranost naših poduzetnika u pogledu izvora financiranja, kao i njihova spremnost na poduzimanje konkretnih koraka prema zelenoj tranziciji.

Uvod

Prvi korak ka zelenoj tranziciji svakako je identifikacija područja u kojem je poduzetniku potrebna dodatna pomoć, stoga smo odlučili ispitati i taj segment te na temelju ponuđenih odgovora ponuditi preporuke za napredovanje u tom području. Prošlogodišnji rezultat većinski je ukazao na potrebu za podrškom u području informiranja i edukacija te pripremi, provedbi i financiranju projekata. Također, analizirali smo jesu li ta područja i dalje "slabe točke" naših poduzetnika.

Uvođenje zelenih tehnologija, približavanje cilju energetske neovisnosti te smanjenje emisija štetnih plinova neizbježno su postali ciljevi svakog poduzetnika u Europi. Ono što ova studija želi jest identificirati u kojem stupnju hrvatski poduzetnici to percipiraju kao svoje ciljeve i što konkretno rade kako bi ih ostvarili.

Poduzetnicima koji se odluče pokrenuti proces zelene tranzicije u svojem poduzeću na raspolaganju stoje sredstva iz višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) kojim je obuhvaćeno razdoblje od 2021. do 2027., u ukupnoj vrijednosti od 1.074,3 milijarde eura. VFO obuhvaća sektore potrošnje: jedinstvenog tržišta, inovacija i digitalizacije, kohezije, otpornosti i vrijednosti, prirodne resurse i okoliš, migracije i upravljanje granicama, sigurnost i obranu, susjedstvo i svijet te europsku javnu upravu. Kako bi se uvažili, rashodi u okviru VFO-a i instrumenta Next Generation EU **trebaju biti u skladu** s EU-ovim ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine, EU-ovim klimatskim ciljevima za 2030. te Pariškim sporazumom.

U sklopu višegodišnjeg financijskog okvira, 750 milijardi eura rezervirano je za instrument oporavka Next Generation EU, s ciljem oporavka Europe od štete koju je uzrokovala pandemija bolesti COVID-19 te stvaranja novih radnih mjesta uz istodobno podupiranje zelenih i digitalnih prioriteta EU-a.

Osim natječaja iz višegodišnjeg financijskog okvira koji se tek očekuju, poduzetnicima su u posljednje skoro dvije godine dostupna sredstva iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. - 2026. godine (NPOO). Konkretno, za proces zelene tranzicije bila su dostupna sredstva iz dva natječaja, i to za energetski intenzivne industrije "Potpora poduzećima za tranziciju na energetski i resursno učinkovito gospodarstvo" te za "Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma".

Metodologija istraživanja

Analizom spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju želi se doći do sljedećih informacija:

- kako zelena tranzicija utječe na poslovanje različitih sektora gospodarstva
- koliko se poduzetnici osjećaju spremno na zelenu tranziciju svojih poduzeća
- kako zelena tranzicija utječe na interne procese ispitanih poduzeća
- koje prilike poduzetnici prepoznaju kada je u pitanju financiranje projekata zelene tranzicije iz fondova Europske unije.

2.1.

Prostorni obuhvat istraživanja

Podaci za *Analizu spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost* prikupljeni su od strane 165 hrvatskih poduzeća, od čega 37 velikih (s više od 250 zaposlenika), 49 srednjih (50 do 249 zaposlenika) i 29 malih (25 do 49 zaposlenika) te 50 mikro (do 24 zaposlenika).

Subjekti su grupirani u deset velikih skupina djelatnosti prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD). Također, segmentirani su po županijama i veličini poduzeća.

VELIČINA PODUZEĆA	SEKTOR	ŽUPANIJA
Veliko poduzeće Srednje poduzeće Malo poduzeće Mikro poduzeće	- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (NKD A) - Rudarstvo i vađenje (NKD B) - Prerađivačka industrija (NKD C) - Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (NKD D) - Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (NKD E) - Građevinarstvo (NKD F) - Trgovina na veliko i malo (NKD G) - Promet i skladištenje (NKD H) - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I) - Informacije i komunikacije (NKD J)	- Zagrebačka županija - Krapinsko-zagorska županija - Sisačko-moslavačka županija - Karlovačka županija - Varaždinska županija - Koprivničko-križevačka županija - Bjelovarsko-bilogorska županija - Primorsko-goranska županija - Ličko-senjska županija - Virovitičko-podravaska županija - Požeško-slavonska županija - Brodsko-posavska županija - Zadarska županija - Osječko-baranjska županija - Šibensko-kninska županija - Vukovarsko-srijemska županija - Splitsko-dalmatinska županija - Istarska županija - Dubrovačko-neretvanska županija - Međimurska županija - Grad Zagreb

TABLICA 1: KATEGORIZACIJA ISPITANIKA PREMA DEFINIRANIM SKUPINAMA

2.2.

Metode i tijek istraživanja

Provedba anketnog upitnika u svrhu izrade analize spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost i analiza prikupljenih podataka trajala je od 17. travnja do 10. srpnja 2023. godine. U prvom dijelu istraživanja prikupljani su relevantni podaci, dok je u drugom dijelu istraživanja provedena njihova obrada.

Traženi podaci prikupljeni su anketom koju je poduzećima uputila Hrvatska gospodarska komora, anketa je bila dostupna online te su joj poduzeća pristupala putem poveznice. Nakon prikupljanja potrebnog broja popunjenih anketnih upitnika, provedena je statistička analiza podataka te su oni prikazani grafički za svako postavljeno pitanje. Kao rezultat provedene statističke analize, izvučeni su zaključci i preporuke za uključanje više poduzeća u zelenu tranziciju, koji su navedeni na kraju studije.

Upitnik se sastojao od 38 pitanja kategoriziranih u 4 ključna područja zelene tranzicije:

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

Prvi dio upitnika imao je za cilj ispitati percepcije o utjecaju zelene tranzicije na trenutačno poslovanje, sadašnji poslovni model i potencijalne poslovne prilike koje bi zelena tranzicija mogla kreirati. Navedene percepcije prikupljale su se s ciljem dobivanja uvida u stavove poduzeća prema zelenoj tranziciji, njihovog pristupa istoj i predodžbi utjecaja zelene tranzicije na poslovanje.

Procjena spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Ovaj segment služio je za ispitivanje procjene vremenskog okvira spremnosti na tranziciju, identifikaciju potencijalnih prepreka u procesu tranzicije te prepoznavanje segmenata poslovanja na koje će zelena tranzicija najviše utjecati.

Procjena utjecaja zelene tranzicije na interne procese

Kroz ovaj set pitanja željeli smo identificirati strategiju zelene tranzicije pojedinog poduzeća, ustanoviti izrađuje li poduzeće izvješće o održivosti ili neki drugi dokument kojim prati utjecaj na društvo i okoliš, determinirati najvažnije komponente zelene tranzicije za uspješnu provedbu i prve korake prema zelenoj tranziciji pojedinog poduzeća.

Prepoznavanje prilika na području financiranja projekata iz EU fondova

U ovom segmentu usmjerili smo se na poznavanje mogućnosti sufinanciranja investicija u cilju pripreme za zelenu tranziciju, ispitivanje spremnosti postojećih ili planiranih investicija, značaj i područje planiranih investicija te samoprocjenu slabosti i potrebe za dodatnim naporom u procesu zelene tranzicije.

Nastavno na ključna područja zelene tranzicije, nakon statističke obrade podataka iz anketnog upitnika, dane su preporuke za rješavanje prepreka koje koče provođenje zelene tranzicije te poboljšanje postojećeg stanja. Ove preporuke imat će za cilj unaprijediti trenutačno stanje i potaknuti veći interes poduzeća za inkorporacijom aspekata zelene tranzicije u svoje poslovne prakse.

Digitalna transformacija kao komponenta zelene tranzicije

Kontinuirani razvoj novih tehnologija i ubrzano stvaranje znanja zahtijevaju od poduzeća značajnu prilagodbu i transformaciju kako bi opstala u dinamičnom okruženju. Radi se o naglim i disruptivnim promjenama koje iz korijena mijenjaju načine funkcioniranja djelatnosti. Digitalna transformacija predstavlja odgovor na te izazove te je kao takva nužna za održavanje konkurentnosti. Ona više nije stvar izbora, već imperativ opstanka. Iako je riječ o složenom procesu koji uvjetuje sveobuhvatnu promjenu u organizaciji i načinu poslovanja, uporaba digitalnih tehnologija i primjena novih poslovnih modela poduzećima može donijeti povećanje produktivnosti i otvoriti nove prilike. Zato se digitalna transformacija ne treba promatrati iz perspektive troška i kratkoročnih efekata, već dugoročnih ušteda i benefita koje donosi. Digitalna transformacija poduzeća predstavlja idealnu podlogu za rast, razvoj i različite inovacije koje mogu transformirati i ubrzati procese, poboljšati poslovanje i osigurati prepoznatljivost poduzetnika na tržištu.

dr. sc. Tomislav Radoš

—
POTPREDSJEDNIK HGK ZA
INDUSTRIJU I ODRŽIVI RAZVOJ

Digitalna transformacija kao komponenta zelene tranzicije

Digitalizacija poslovanja više nije opcionalna, kako u javnom tako i u privatnom sektoru. Ona postaje nužnost - u privatnom sektoru čini razliku između uspjeha i neuspjeha, u javnom između razvoja i stagnacije područja.

Digitalizacija poslovanja samo je fragment digitalne transformacije koju zelena tranzicija obuhvaća. Ključni korak za ostvarenje cilja zelene tranzicije integracija je digitalne transformacije s obnovljivim izvorima energije, koji će osigurati bržu profitabilnost ulaganja u zelenu tranziciju. Uz to, ulaganje u obnovljive izvore energije približava poduzetnika mogućnosti energetske neovisnosti što je, s obzirom na trenutnu geopolitičku situaciju i situaciju u sektoru energetike na svjetskoj razini, izrazito bitna potencijalna prednost.

Iz pozicije javnog sektora, suradnja s poduzetnicima na temu zelene tranzicije uvijek može biti kvalitetnija i javni sektor bi trebao značajno unaprijediti poticajne modele prema privatnom sektoru s područja lokalne samouprave kako bi ih potaknuo na promjene i u konačnici doveo do kvalitetnijeg okruženja u kojem stanovnici lokalne samouprave žive.

Goran Momčilović

—
IZVRŠNI DIREKTOR ODJELA PAMETNE UPRAVE, APSOLON

Rezultati istraživanja

Predstavnici poduzeća su ispunjavanjem upitnika dali odgovore na pitanja koja pokrivaju četiri ključna područja zelene tranzicije:

- procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje
- procjena spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju
- procjena utjecaja zelene tranzicije na interne procese
- prepoznavanje prilika na području financiranja projekata iz EU fondova.

Na svako od navedena četiri područja primijenilo se nekoliko kriterija.

3.1. Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

U prvoj skupini pitanja traženi podaci uključivali su samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na poslovanje poduzeća, identifikaciju glavnog razloga zašto zelena tranzicija nije prilika za razvoj poslovanja ako je ona percipirana negativno te detekciju uzroka nedostatka interesa za zelenu tranziciju ako ne postoji interes za ulaganjem. Izuzev navedenog, komponente zelene tranzicije bilo je potrebno poredati po strateškoj važnosti za poslovanje poduzetnika, što se dalje detaljnije ispitalo potpitanjima ovisno o odgovorima poduzetnika. Ponudena potpitanja obuhvaćala su razloge za ulaganje u povećanje energetske učinkovitosti, inovacije i tehnologije koje poduzetnik ima namjeru razvijati te razvoj novih proizvoda i usluga koje su u skladu sa zelenom tranzicijom.

PROCJENA UTJECAJA ZELENE TRANZICIJE NA POSLOVANJE

60 %
Više od 60 % ispitanika zelenu tranziciju percipira pozitivno ili izrazito pozitivno, dok je 2021. to činilo 0 % ispitanika.

64,5 %
Od strane ispitanika koji zelenu tranziciju ne percipiraju pozitivno, glavni razlog (64,5 %) za negativnu percepciju su visoki troškovi ulaganja u odnosu na povrat uloženog.

80 %

80 % ispitanika slaže se s time da inovacije i tehnologije koje poduzetnici imaju namjeru razvijati su tehnologije vezane uz obnovljive izvore energije.

10 %

Svega 10 % ispitanika smatra da zelena tranzicija neće imati utjecaj na njihovo poslovanje.

3.1.1.

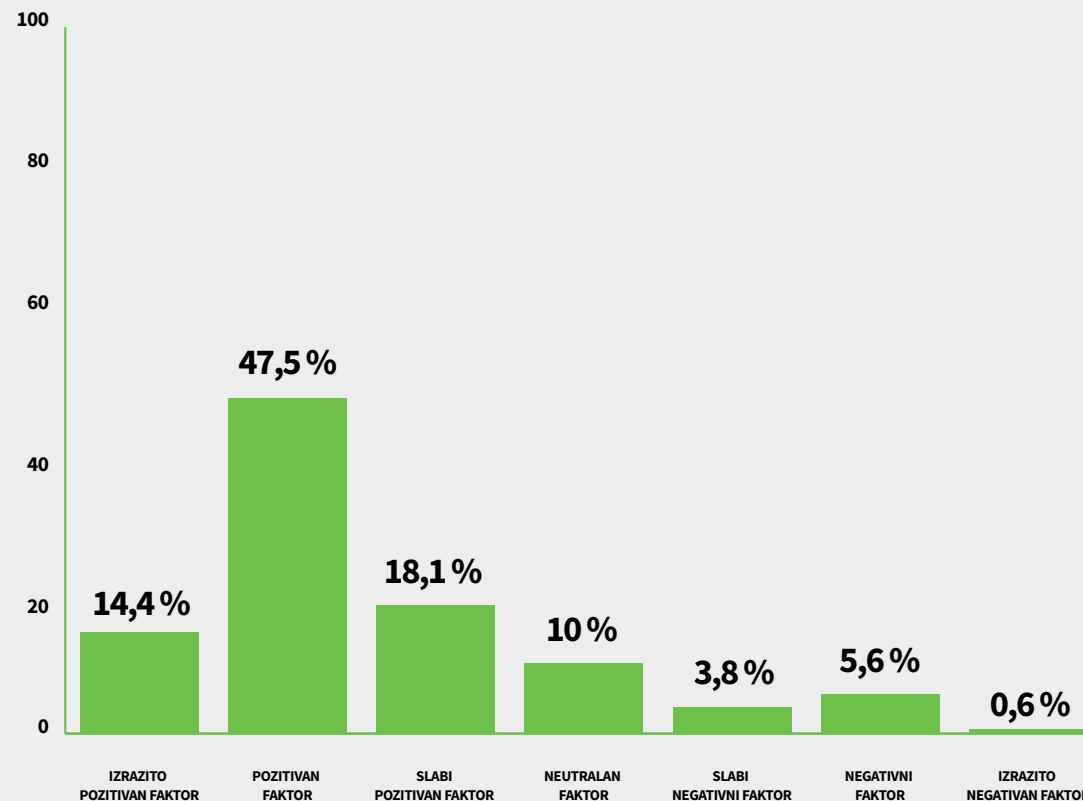
Percipirani utjecaj zelene tranzicije na poslovanje

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na trenutno poslovanje ispitivan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali od izrazito negativnog do izrazito pozitivnog faktora u trenutnom poslovanju.

Prema rezultatima, zelena tranzicija većinski je percipirana pozitivno (47,5 % ispitanika) te izrazito pozitivno (14,4 % ispitanika) ili slabo pozitivno (18,1 % ispitanika), dok svega 5,6 % odnosno 3,8 % ispitanika zelenu tranziciju percipira negativno odnosno slabo negativno. Ostalih 10 % ispitanika smatra da zelena tranzicija neće imati utjecaj na njihovo poslovanje, dok samo 0,6 % ispitanika zelenu tranziciju percipira izrazito negativno.

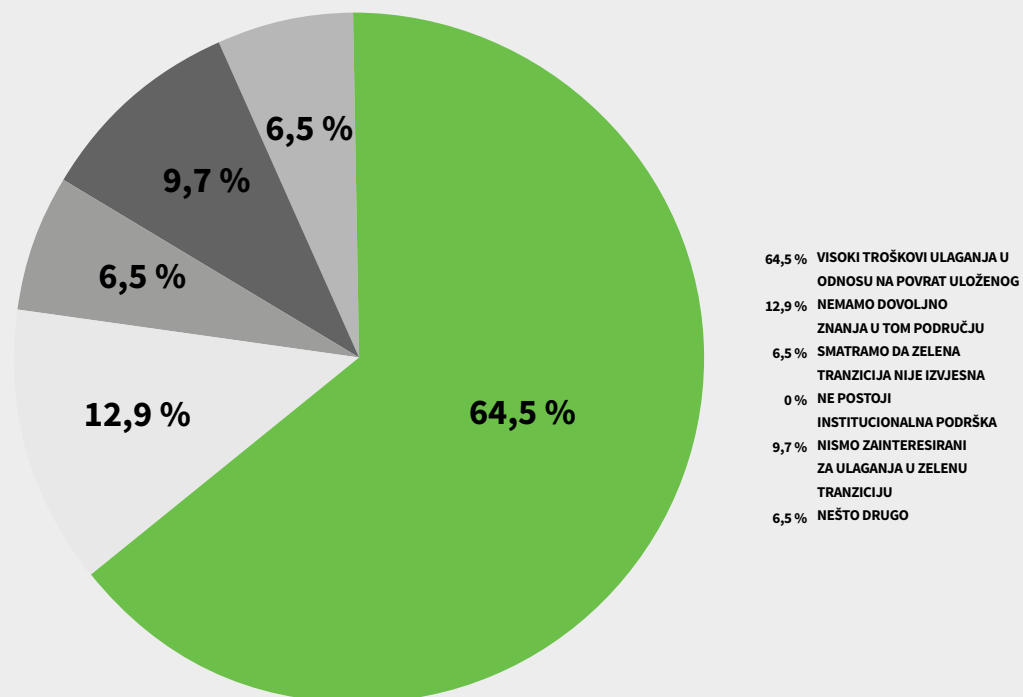
U odnosu na istraživanje iz 2021. možemo primijetiti veliki pozitivan pomak u percepciji zelene tranzicije, budući da više od 60 % ispitanika zelenu tranziciju poima izrazito pozitivno ili pozitivno, dok je 2021. godine to činilo 0 % ispitanika.

SLIKA 1. UTJECAJ ZELENE TRANZICIJE NA POSLOVANJE

Od strane ispitanika koji zelenu tranziciju ne percipiraju pozitivno, glavni razlog su visoki troškovi ulaganja u odnosu na povrat uloženog (64,5 % ispitanika). Nadalje, 12,9 % ispitanika smatra da ne posjeduje dovoljno znanja u tom području, a 9,7 % ispitanika jednostavno nije zainteresirano za ulaganja takvog tipa. Kao ostale razloge ispitanici su istakli ograničenost mogućnosti prelaska na zelenu tehnologiju s obzirom na djelatnost koju njihovo poduzeće obavlja.

SLIKA 2. RAZLOZI NEGATIVNE PERCEPCIJE ZELENE TRANZICIJE ZA RAZVOJ POSLOVANJA

3.1.2.

Percipirani utjecaj komponenti zelene tranzicije prema strateškoj važnosti za poslovanje

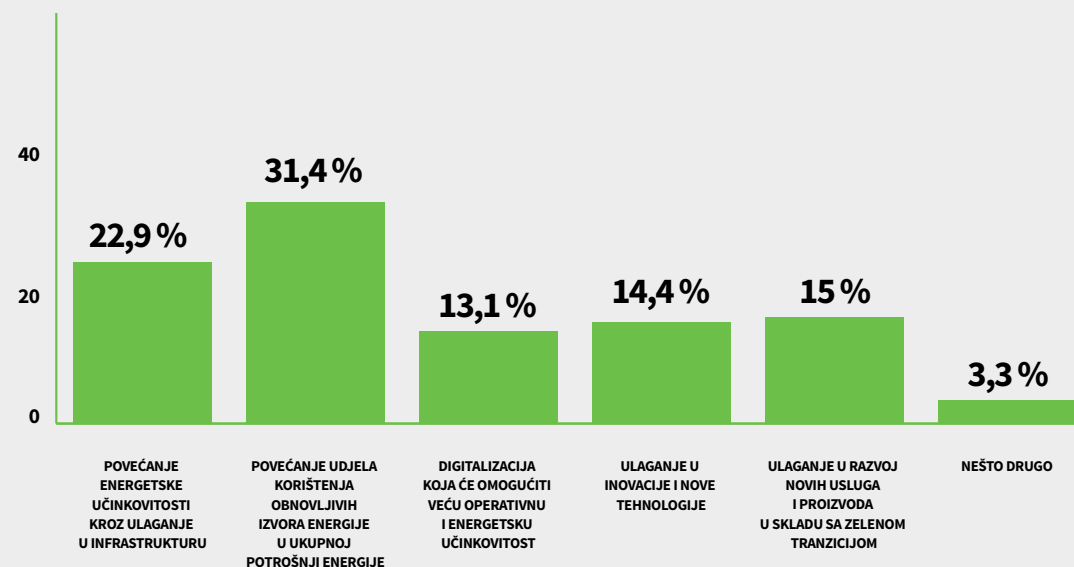
Percipirani utjecaj komponenti zelene tranzicije prema strateškoj važnosti za poslovanje ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na različite aspekte poslovanja.

Utjecaj komponenti zelene tranzicije prema strateškoj važnosti poslovanja ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali koja je gradirana od procjene najvećeg do najmanjeg utjecaja na stratešku važnost za poslovanje. Uz opciju upisivanja i vlastitog odgovora, ponuđeni odgovori u anketnom upitniku bili su:

- povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu
- povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije
- digitalizacija koja će omogućiti veću operativnu i energetska učinkovitost
- ulaganje u inovacije i nove tehnologije
- ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda u skladu sa zelenom tranzicijom.

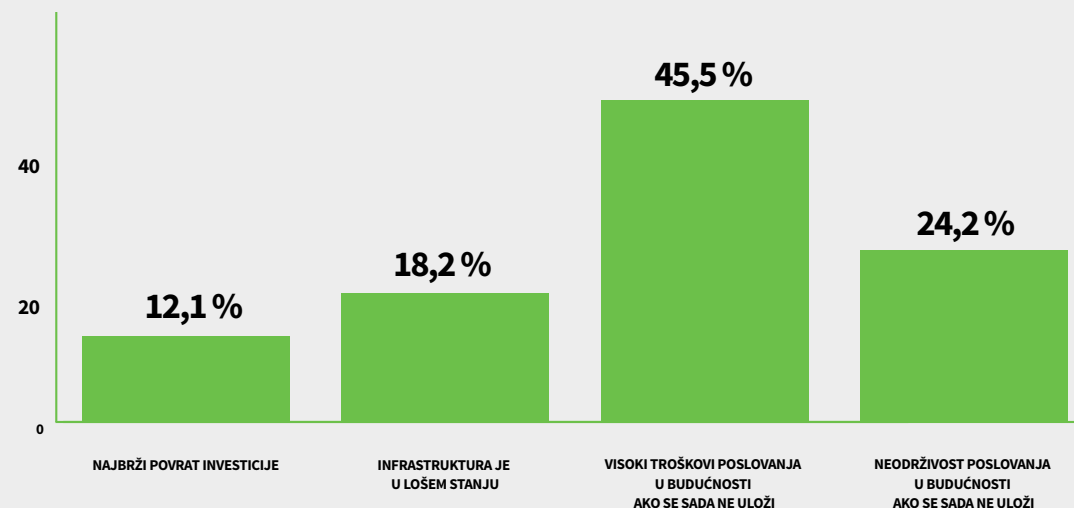
Čak 31,4 % ispitanika istaknulo je povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije kao strateški najvažniju komponentu. Iduća, prema mišljenju ispitanika, najvažnija komponenta bila je povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu s 22,9 %. Slijedi ju ulaganje i razvoj novih usluga i proizvoda u skladu sa zelenom tranzicijom, koju je izabralo 15 % ispitanika, dok su kao najmanje bitne strateške komponente izabrane ulaganje u nove inovacije i nove tehnologije (14,4 %) te digitalizacija koja će omogućiti veću operativnu i energetska učinkovitost (13,1 %). Uz navedeno, od odgovora koje su ispitanici dodatno navodili kao najvažnije komponente zelene tranzicije istaknula se digitalizacija, nova generacija održivih goriva te CCS (Carbon Capture and Storage) tehnologija.

SLIKA 3. STRATEŠKI NAJVAŽNIJE KOMPONENTE ZELENE TRANZICIJE ZA POSLOVANJE

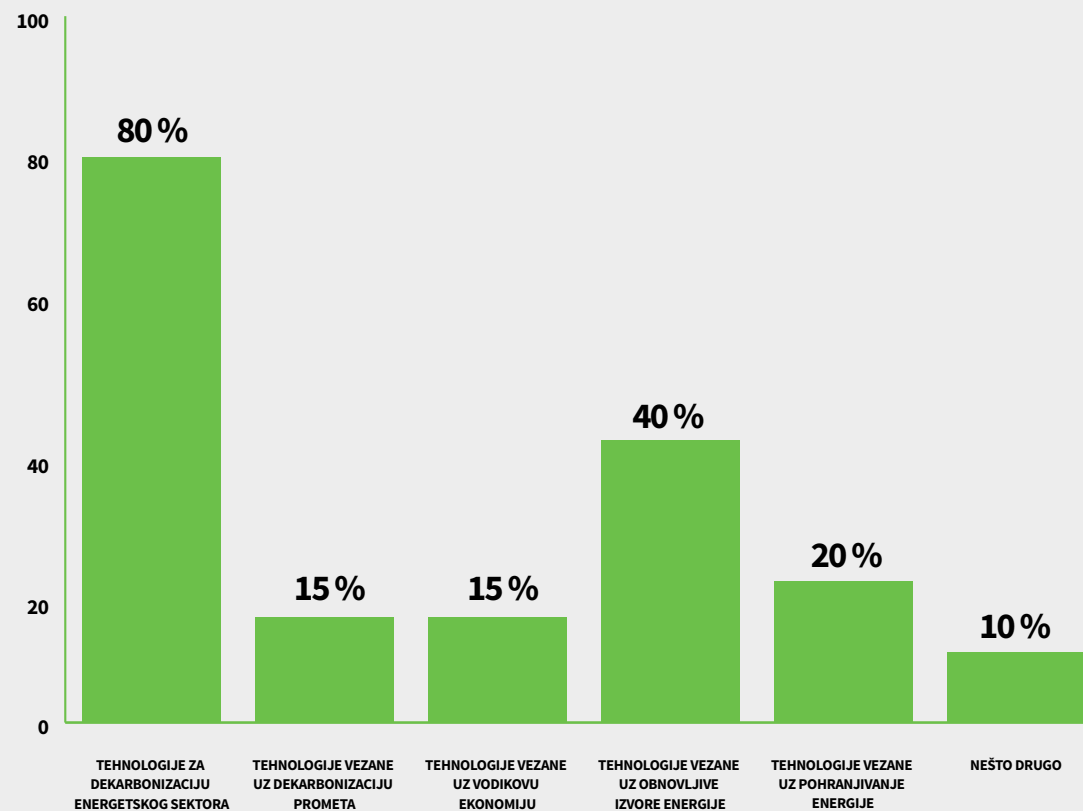
Kao glavni razlog ulaganja u povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu, 45,5 % ispitanika istaknulo je visoke troškove poslovanja u budućnosti ako se odgovarajuće mjere ne poduzmu što prije. Drugi najčešći razlog jest neodrživost poslovanja u budućnosti ako se odgodi ulaganje, što je potvrdilo 24,2 % ispitanika, dok je 18,2 % ispitanika stavilo naglasak na loše stanje infrastrukture.

SLIKA 4. GLAVNI RAZLOZI ULAGANJA U POVEĆANJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI KROZ ULAGANJE U INFRASTRUKTURU

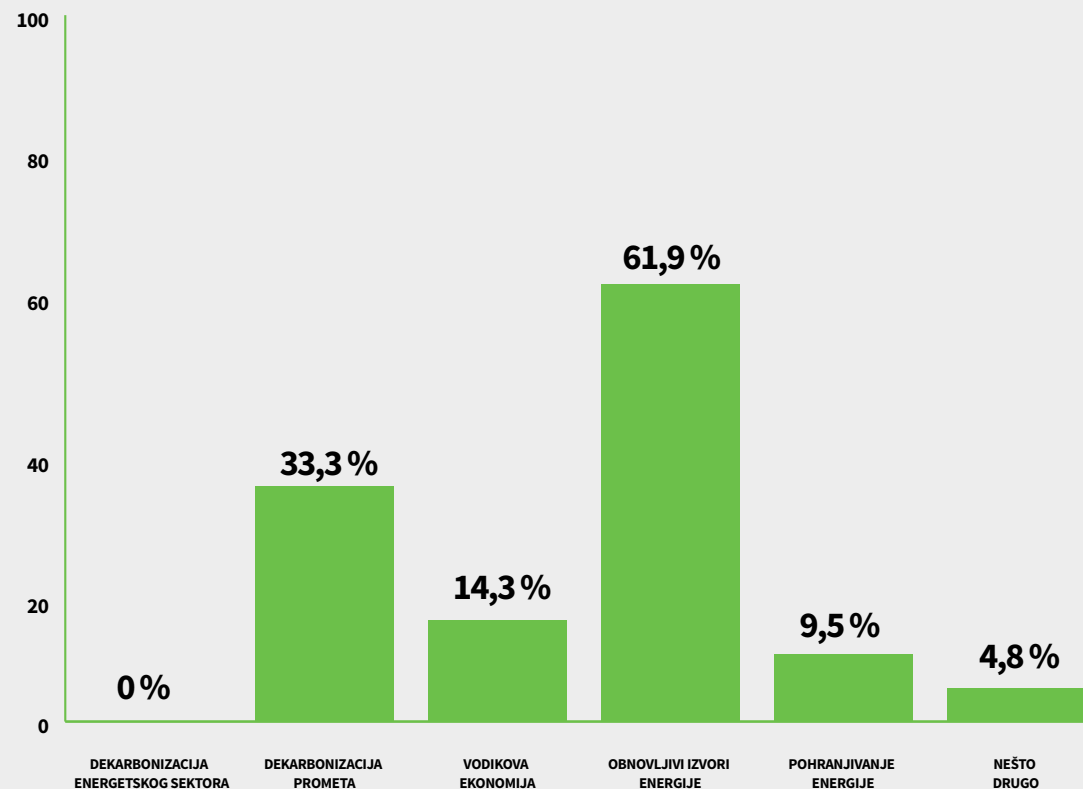
Čak četiri petine ispitanika navelo je da namjeravaju razvijati tehnologije vezane uz obnovljive izvore energije, dok su tehnologije za dekarbonizaciju energetskog sektora, bile odabir dvije petine ispitanika. Manje popularne su bile tehnologije pohranjivanja energije (ovu alternativu izabralo je 20 % ispitanika) i tehnologije vezane za vodikovu ekonomiju (15 % ispitanika) te tehnologije iz područja dekarbonizacije prometa (15 % ispitanika). Drugi odgovori koje su ispitanici naveli kao tehnologije koje namjeravaju razvijati su tehnologije iz sfere obrade otpada, kao i CCS (Carbon Capture and Storage) tehnologije.

SLIKA 5. GLAVNE INOVACIJE I TEHNOLOGIJE ZA RAZVOJ

Kada je riječ o glavnim područjima za razvoj novih proizvoda i usluga u skladu sa zelenom tranzicijom, sudionici istraživanja složili su se s time da su najatraktivnija područja obnovljivi izvori energije (61,9 %) i dekarbonizacija prometa (33,3 %). Kao sljedeće područje razvoja novih proizvoda i usluga odabran je sektor vodikove ekonomije koji je izabralo 14,3 % ispitanika. Sudionici su najmanje birali sektore pohranjivanja energije (9,5 %), dok područje dekarbonizacije energetskog sektora nije izabrao niti jedan sudionik. Od ostalih odgovora, samo je jednom odabrano usklađenje poslovanja s novim zakonima i direktivama.

SLIKA 6. GLAVNA PODRUČJA ZA RAZVOJ NOVIH PROIZVODA I USLUGA U SKLADU SA ZELENOM TRANZICIJOM

Prijelaz na zeleno gospodarstvo nije samo globalna nužnost, već i strateška prilika. Najvažniji korak koji poduzeća mogu već danas poduzeti kako bi bila ukorak s klimatskim izazovima ujedno je i najjednostavniji – krenuti naprijed. Uvijek će biti prilika za odgađanje - od geopolitike do ekonomskih uvjeta. No, treba krenuti već danas jer zelena ekonomija ne dolazi. Ona je već tu. Zelena tranzicija ima potencijal postati snažna sila za ostvarivanje društvenog dobra, ali jednako tako i snažna sila za stvaranje nove vrijednosti.

Mnoga poduzeća postavljaju ili su već postavila planove klimatske tranzicije i ciljeve ostvarenje net zero-a do 2050. godine. Međutim, do tada će zelena ekonomija stvoriti trilijune nove vrijednosti. Kao i kod prijašnjih promjena paradigme, veliki su izgledi da će neke tvrtke biti zatečene nespremne. One najagilnije pronaći će način da budu na pravoj strani te jednadžbe i pretvore neto nulu u neto pozitivan efekt za poduzeće.

Marija Ščulac Domac

—
DIREKTORICA SEKTORA ZA
INDUSTRIJU I ODRŽIVI RAZVOJ, HGK

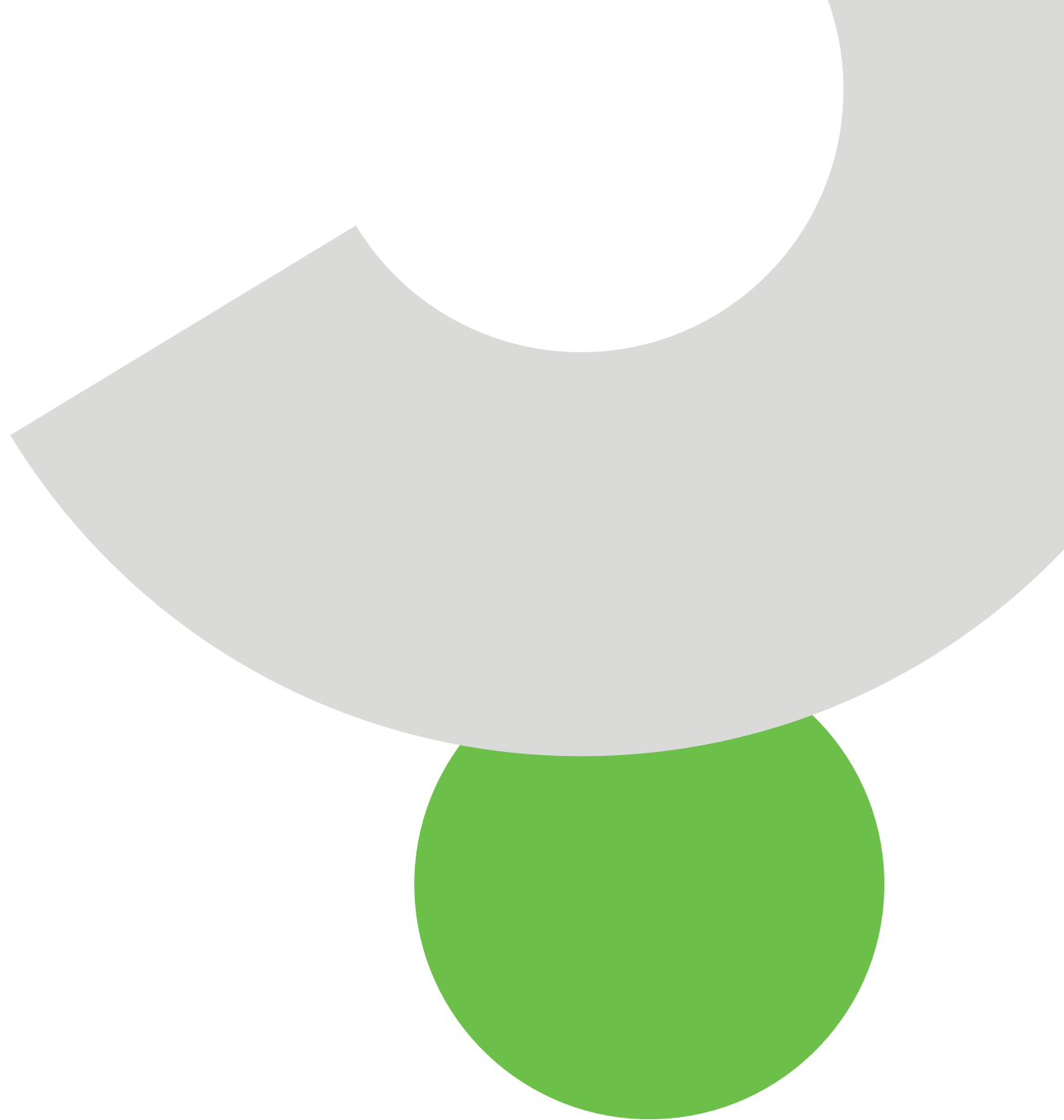

3.2.

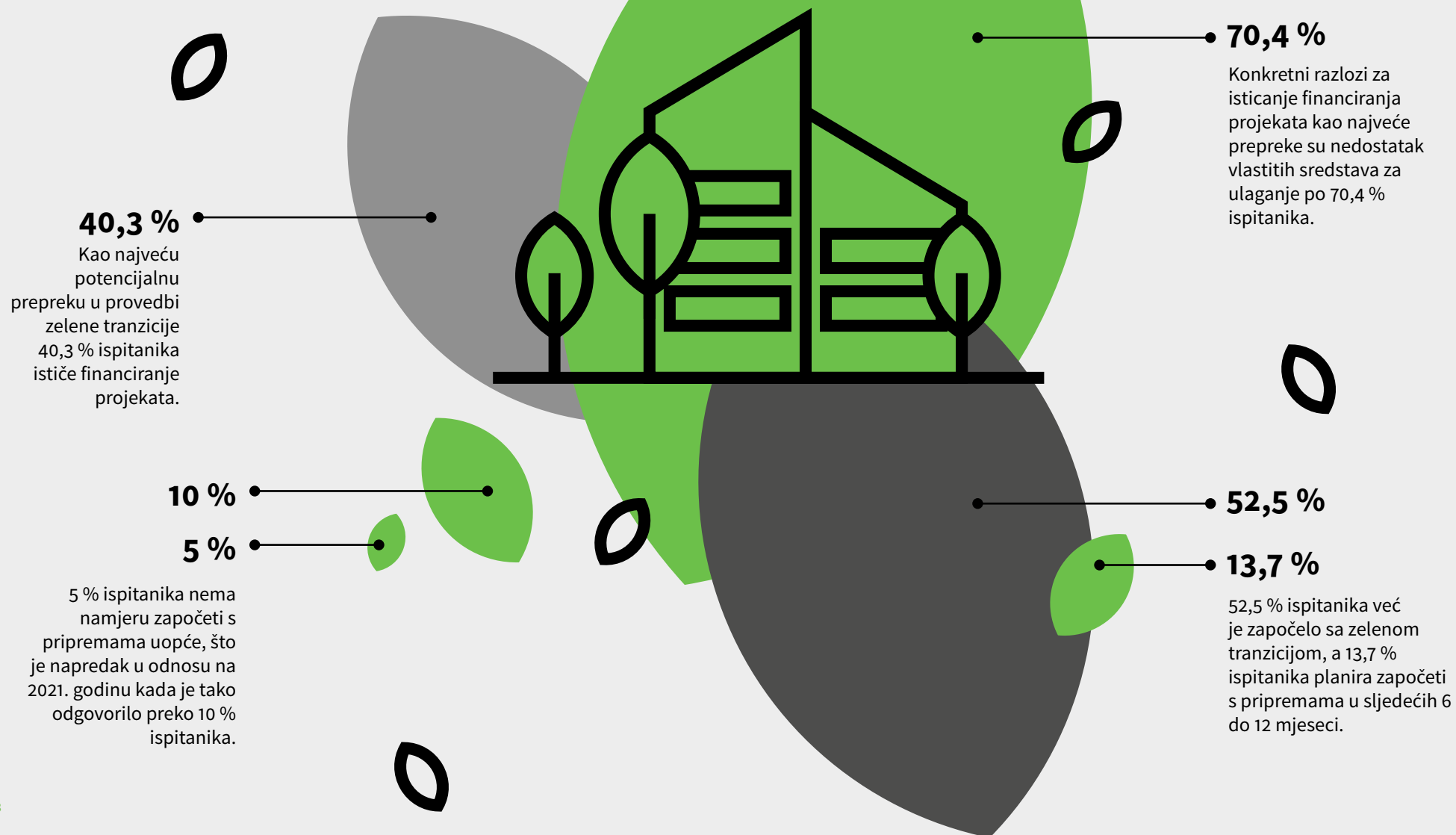
Procjena spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Za razliku od prethodne grupe pitanja koja je ispitivala koliko su hrvatska poduzeća upoznata s trenutnim stanjem i budućim promjenama na tržištu u sferi zelene tranzicije, druga grupa pitanja imala je za cilj definirati aktualno stanje u pojedinom poduzeću, odnosno identificirati na kojoj razini poduzetnik razmišlja o implementaciji zelene tranzicije u vlastitom poduzeću.

Ova grupa pitanja sastojala se od vremenske komponente u kojoj poduzetnik planira započeti s intenzivnim pripremama za zelenu tranziciju, uz popratna pitanja o tome koje su konkretne aktivnosti poduzete ili ih poduzetnik planira poduzeti, kao i načinima financiranja tih aktivnosti. Također su identificirani razlozi zašto do sada nisu započete aktivnosti implementacije zelene tranzicije u poslovanje te najveće prepreke u provedbi, kao i potpitanja koja su se doticala dodatnih pojašnjenja spomenutih prepreka. Posljednje pitanje iz ove grupe imalo je za cilj detektirati segmente poslovanja koji će osjetiti najveći utjecaj zelene tranzicije u sektoru poslovanja poduzetnika te je uključivalo potpitanje detaljnijeg pojašnjenja izabranog segmenta.

PROCJENA SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

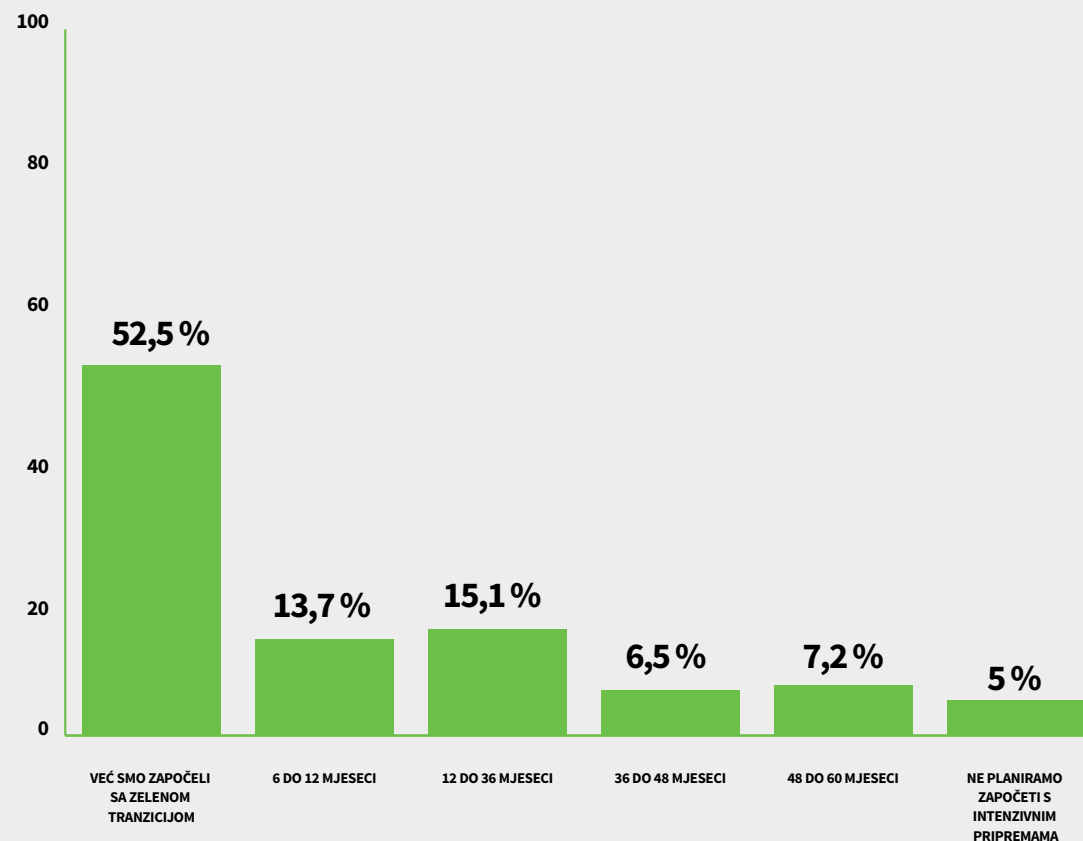
3.2.1.

Vremenska komponenta

Vremenska komponenta procesa zelene tranzicije ispitana je kroz samoprocjenu očekivanog perioda u kojem će pojedino poduzeće započeti s intenzivnim pripremama za zelenu tranziciju.

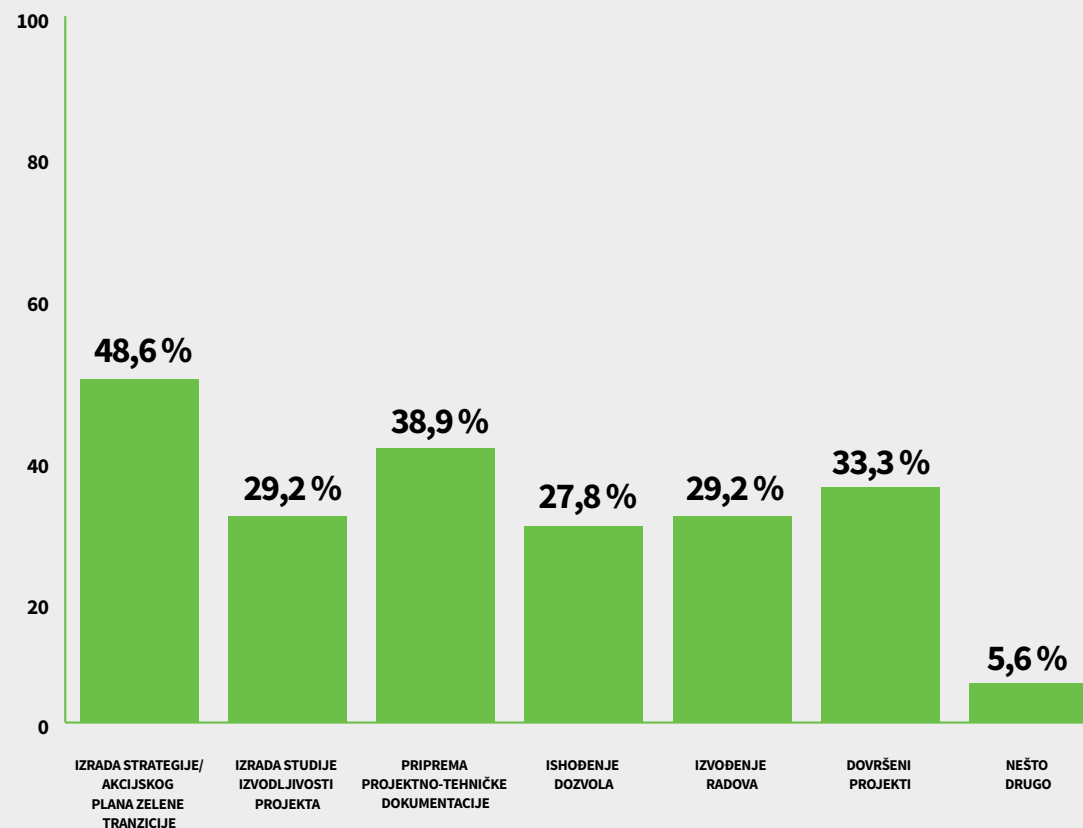
Ove godine je 52,5 % ispitanika izjavilo da je već započelo sa zelenom tranzicijom, što je vidljiv pomak u odnosu na istraživanje iz 2021. godine kada je svega 27,1 % ispitanika odgovorilo da je već započelo s intenzivnim pripremama. Nadalje, novi rezultati su pokazali da 13,7 % ispitanika planira započeti s pripremama u sljedećih 6 do 12 mjeseci. Nezanemarivih 15,1 % ispitanika planira započeti sa zelenom tranzicijom u periodu između 12 i 36 mjeseci od ispunjavanja upitnika, dok samo 5 % nema namjeru započeti s pripremama uopće, što se također može smatrati napretkom u odnosu na 2021. godinu kada je tu opciju biralo više od 10 % ispitanika.

SLIKA 7. RAZDOBLJE U KOJEM ISPITANICI NAMJERAVAJU ZAPOČETI S INTENZIVNIM PRIPREMAMA ZA ZELENU TRANZICIJU

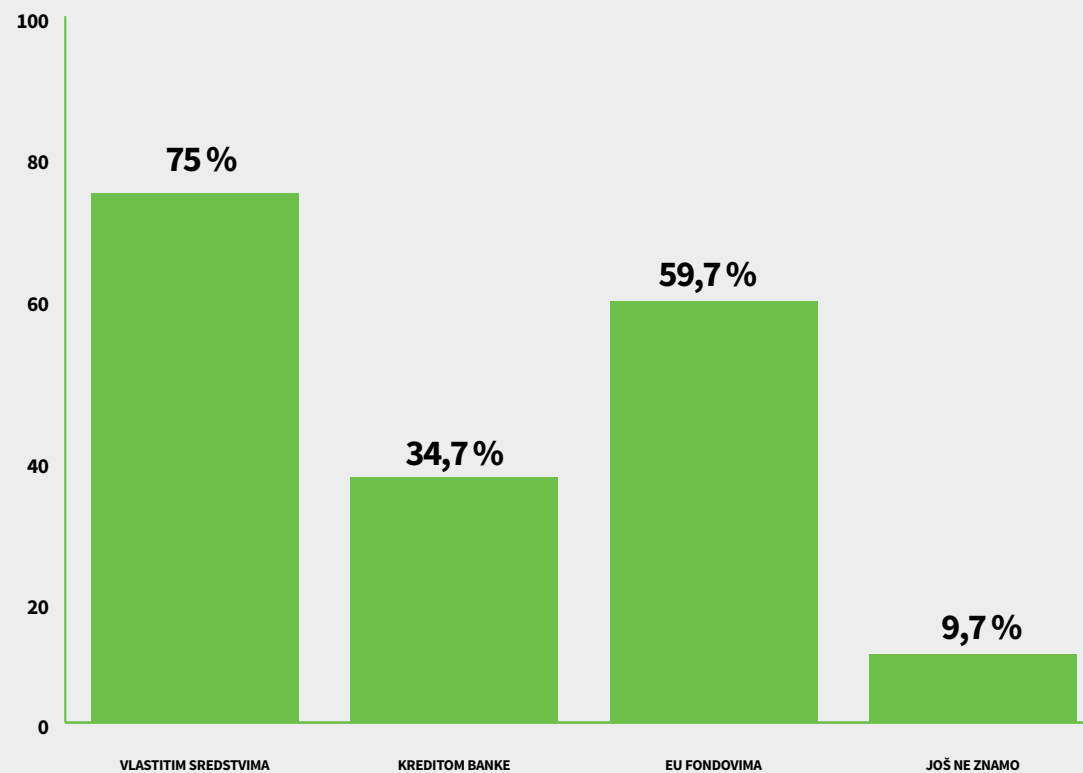
Od konkretnih aktivnosti koje su ispitanici poduzeli, njih 48,6 % izjavilo je da je izradilo strategiju, odnosno akcijski plan zelene tranzicije, a 38,9 % ispitanika navelo je da su napravili pripremu projektno-tehničke dokumentacije. Dodatno, 33,3 % ispitanika već je imalo neki dovršeni projekt iz sfere zelene tranzicije, a 29,2 % njih započelo je s izradom studije izvodljivosti. Isti udio započeo je s izvođenjem radova, a nije zanemariv ni udio ispitanika koji su započeli s aktivnošću ishođenja potrebnih dozvola (27,8 %). Pod druge aktivnosti koje su ispitanici naveli, istaknuti su odgovori bili nabavke električnih vozila, kupovine novih teretnih vozila s niskom emisijom CO₂, kontinuirano ulaganje u informatički sustav te završeni zeleni projekti u inozemstvu.

SLIKA 8. KONKRETNE AKTIVNOSTI KOJE PODUZETNICI NAMJERAVAJU PODUZETI

Na pitanje planiranog financiranja nastavka zelene tranzicije, 75 % ispitanika odgovorilo je da će taj proces financirati vlastitim sredstvima. Drugi najrelevantniji izvor financija su EU fondovi, koje je navelo 59,7 % ispitanika, a kredit banke je treći najčešći izvor financiranja koji su ispitanici naveli u 34,7 % slučajeva.

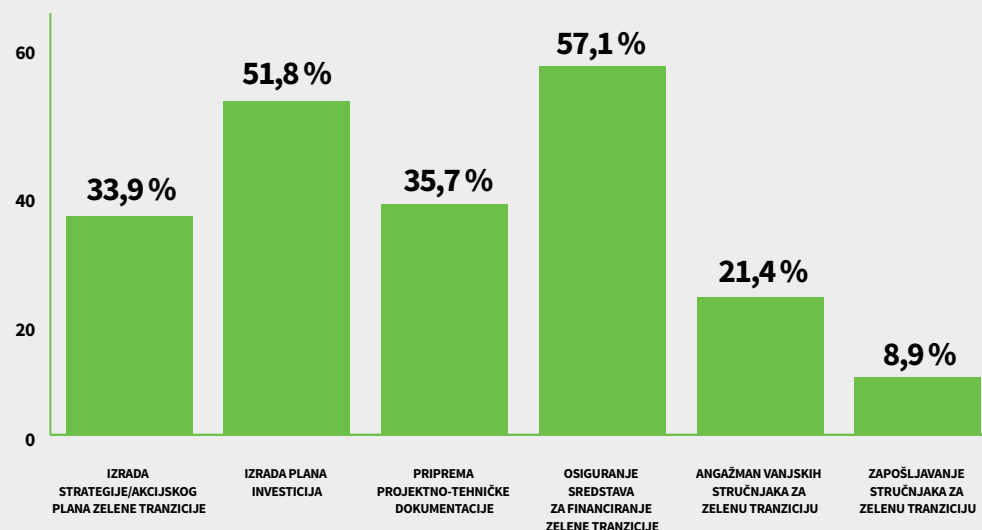
SLIKA 9. NAČINI FINANCIRANJA NASTAVKA ZELENE TRANZICIJE PODUZEĆA

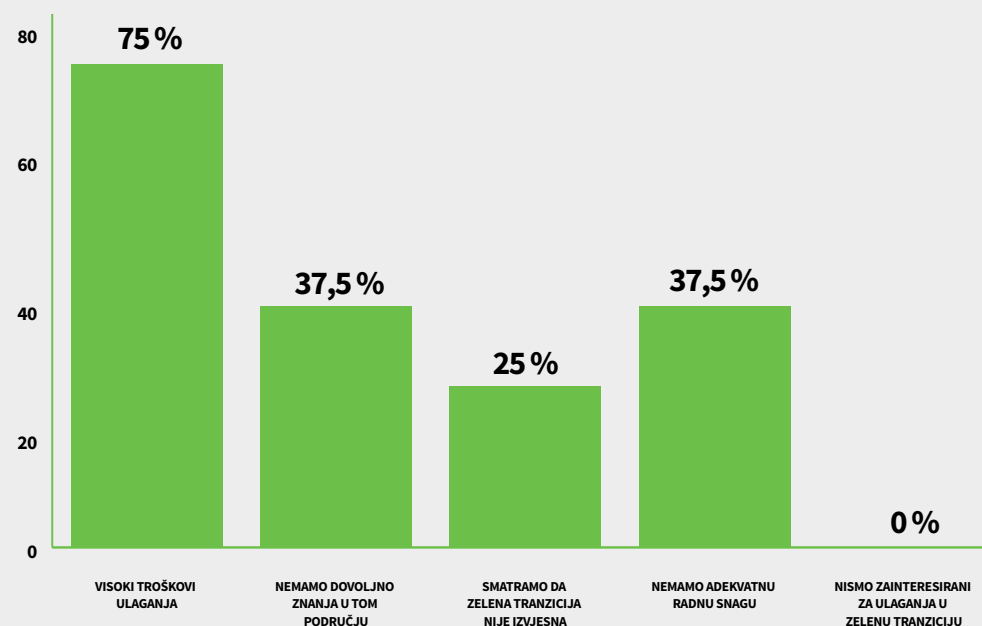
Kada je riječ o konkretnim planiranim aktivnostima, 57,1 % ispitanika odgovorilo je da planira osigurati sredstava za financiranje zelene tranzicije u narednom periodu. Česta planirana aktivnost bila je i izrada plana investicija (51,8 % ispitanika), dok su približno jednako popularne aktivnosti bile priprema projektno-tehničke dokumentacije (35,7 %) i izrada strategije/akcijskog plana zelene tranzicije (33,9 %) te angažman vanjskih stručnjaka za zelenu tranziciju što je potvrdilo 21,4 % ispitanika.

Kao glavni razlog zašto još nisu krenuli s aktivnostima pripreme za zelenu tranziciju, 75 % ispitanika istaknuo je visoke troškove ulaganja, a podjednak udio ispitanika smatrao je da nema dovoljno znanja u tom području (37,5 %) ili da nema adekvatnu radnu snagu (37,5 %).

SLIKA 10. KONKRETNE PLANIRANE AKTIVNOSTI ZA PRIPREMU ZA ZELENU TRANZICIJU

SLIKA 11. GLAVNI RAZLOZI ZA ODGAĐANJE POKRETANJA AKTIVNOSTI ZA PRIPREMU ZA ZELENU TRANZICIJU

Održivo financiranje jedan je od ključnih ciljeva Europskog zelenog plana, ali i međunarodnih obveza koje je Europska unija preuzela vezano uz ispunjavanje klimatskih, socijalnih i upravljačkih ciljeva održivosti. Prilikom donošenja odluka o ulaganju, investitori sve više u obzir uzimaju okolišni i socijalni aspekt investicije s ciljem povećanja dugoročne održivosti te pozitivne implikacije na okoliš i širu društvenu zajednicu.

Time je upravo financijski sektor postao katalizator nužnih promjena te dominantna snaga u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja usmjerenog na ispunjavanje klimatskih, socijalnih i upravljačkih ciljeva održivosti.

Nika Hrvoj

—
IZVRŠNA DIREKTORICA

ODJELA ZA FINACIJSKO SAVJETOVANJE, APSOLON

3.2.2.

Značaj prepreka

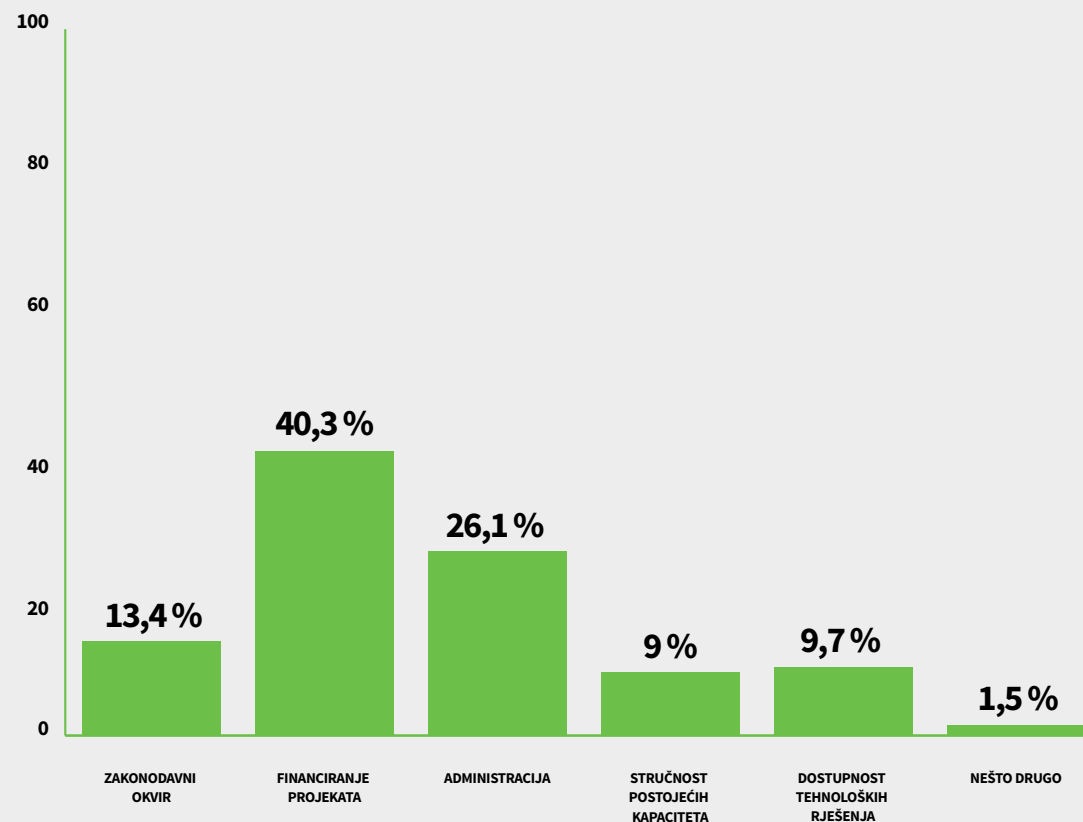
Za prepoznavanje potencijalnih prepreka u provedbi zelene tranzicije ispitanici su prema važnosti trebali poredati sljedeće potencijalne prepreke:

- zakonodavni okvir
- financiranje projekata
- administracija
- stručnost postojećih kapaciteta
- dostupnost tehnoloških rješenja.

Izuzev navedenih, poduzetnicima je bila ponuđena i opcija navođenja neke druge prepreke koja nije bila navedena.

Kao najveću potencijalnu prepreku 40,3 % ispitanika istaknulo je financiranje projekata, a od značajnijih prepreka često je bila odabrana i administracija (26,1 % ispitanika). Zakonodavni okvir i dostupnost tehnoloških rješenja bile su također relevantne prepreke koje je identificiralo 13,4 % odnosno 9,7 % ispitanika. Od ostalih odgovora poduzetnici su spomenuli potkapacitiranost vlastitog kadra te neuvjerljivu studiju isplativosti.

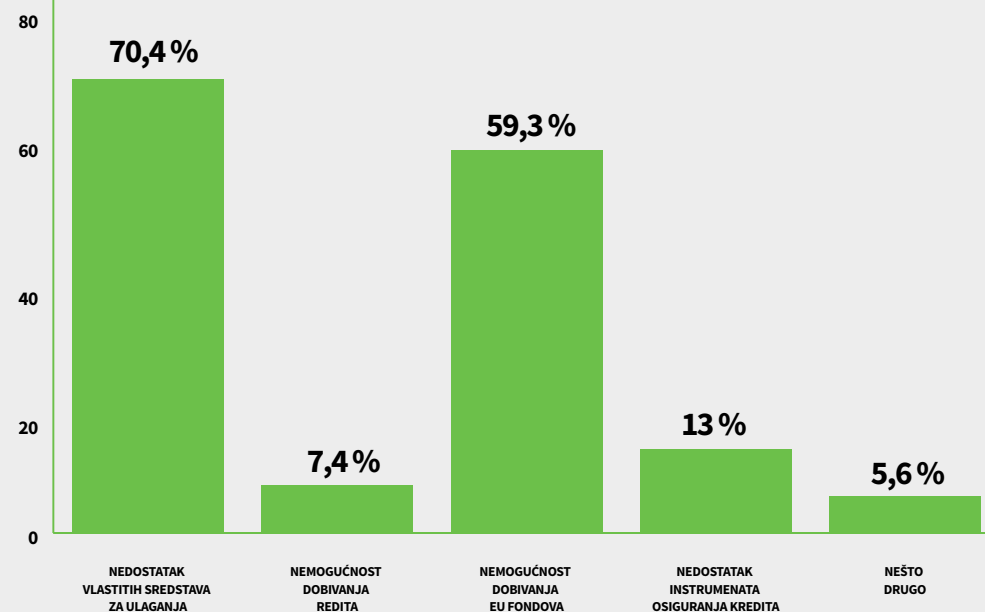
SLIKA 12. NAJVEĆA POTENCIJALNA PREPREKA U PROVEDBI ZELENE TRANZICIJE

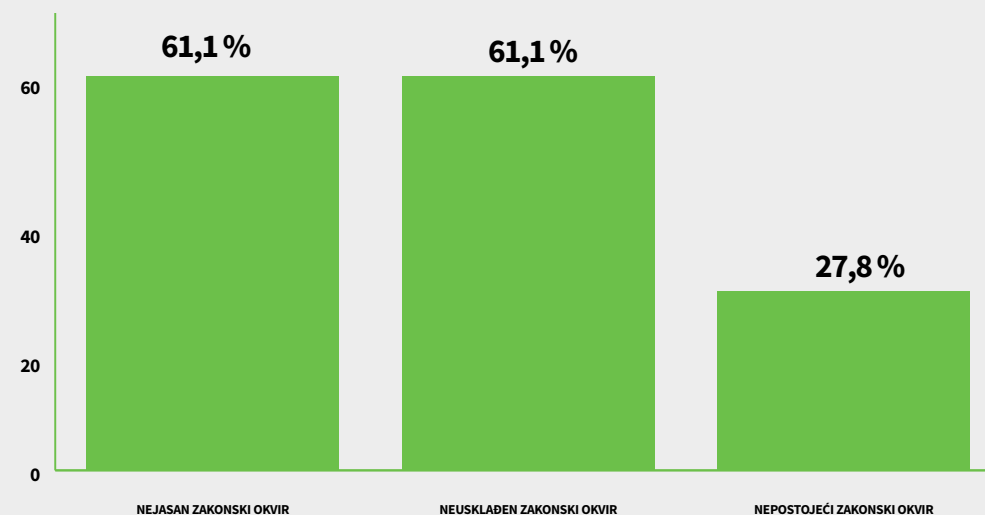
Rezultati anketnog upitnika pokazali su da su konkretni razlozi za odabir financiranja projekata kao najveće prepreke u provedbi zelene tranzicije nedostatak vlastitih sredstava za ulaganje prema 70,4 % ispitanika i nemogućnost dobivanja sredstava iz EU fondova za 59,3 % ispitanika. Kao treći relevantan razlog istaknut je nedostatak instrumenata osiguranja kredita (13 % ispitanika). Odgovori koje su poduzetnici sami ponudili svode se na visoke iznose ulaganja, ograničenja u ukupnoj količini investicija te veliki broj planiranih projekata.

Kao glavni razlozi za odabir zakonodavnog okvira kao najveće prepreke apostrofirani su nejasan i neusklađen zakonski okvir, što je potvrdilo 61,1 % ispitanika, dok je 27,8 % ispitanika kao razlog navelo nepostojeći zakonski okvir.

SLIKA 13. GLAVNI RAZLOZI PREPOZNAVANJA FINANCIRANJA PROJEKATA KAO GLAVNE PREPREKE U PROVEDBI ZELENE TRANZICIJE

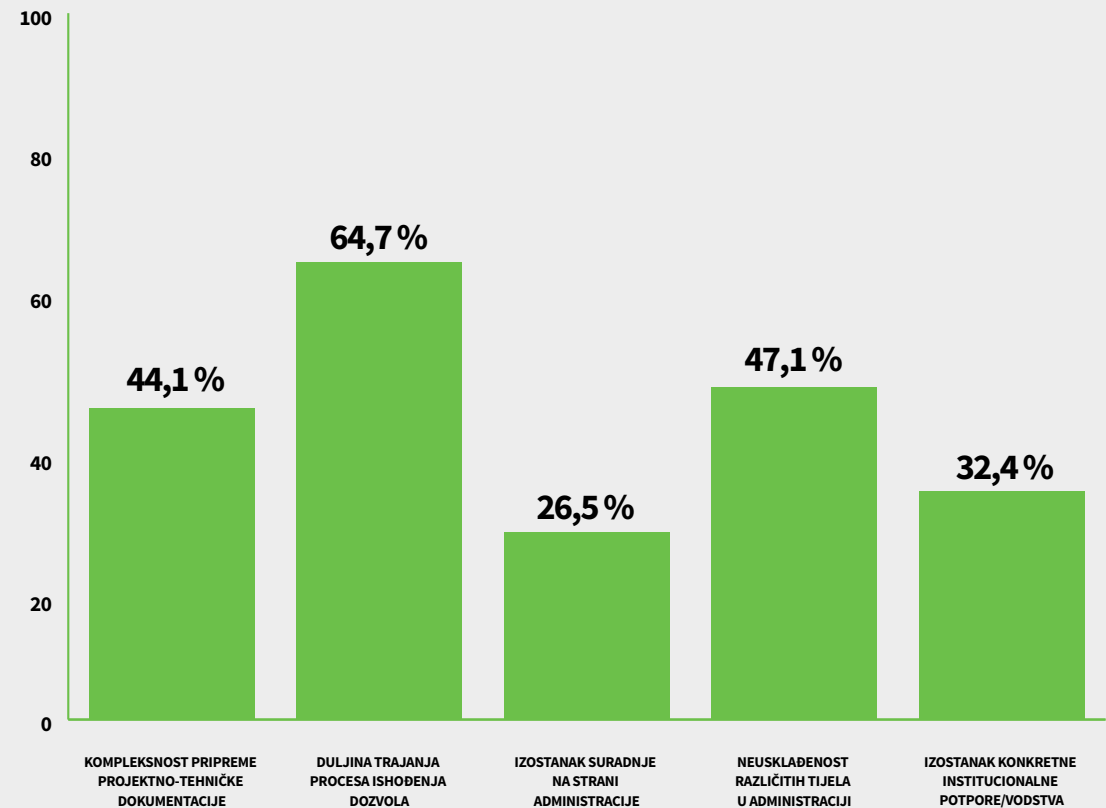

SLIKA 14. GLAVNI RAZLOZI PREPOZNAVANJA ZAKONODAVNOG OKVIRA KAO GLAVNE PREPREKE U PROVEDBI ZELENE TRANZICIJE

Najvažniji razlozi za odabir administracije kao najveće prepreke u provedbi zelene tranzicije leže u duljini trajanja procesa ishođenja dozvola, s čime se složilo 64,7 % ispitanika. Kao drugi bitni razlozi nametnuli su se neusklađenost različitih tijela u administraciji (47,1 %) i kompleksnost pripreme projektno-tehničke dokumentacije (44,1 % ispitanika).

SLIKA 15. GLAVNI RAZLOZI PREPOZNAVANJA ADMINISTRACIJE
KAO GLAVNE PREPREKE U PROVEDBI ZELENE TRANZICIJE

3.2.3.

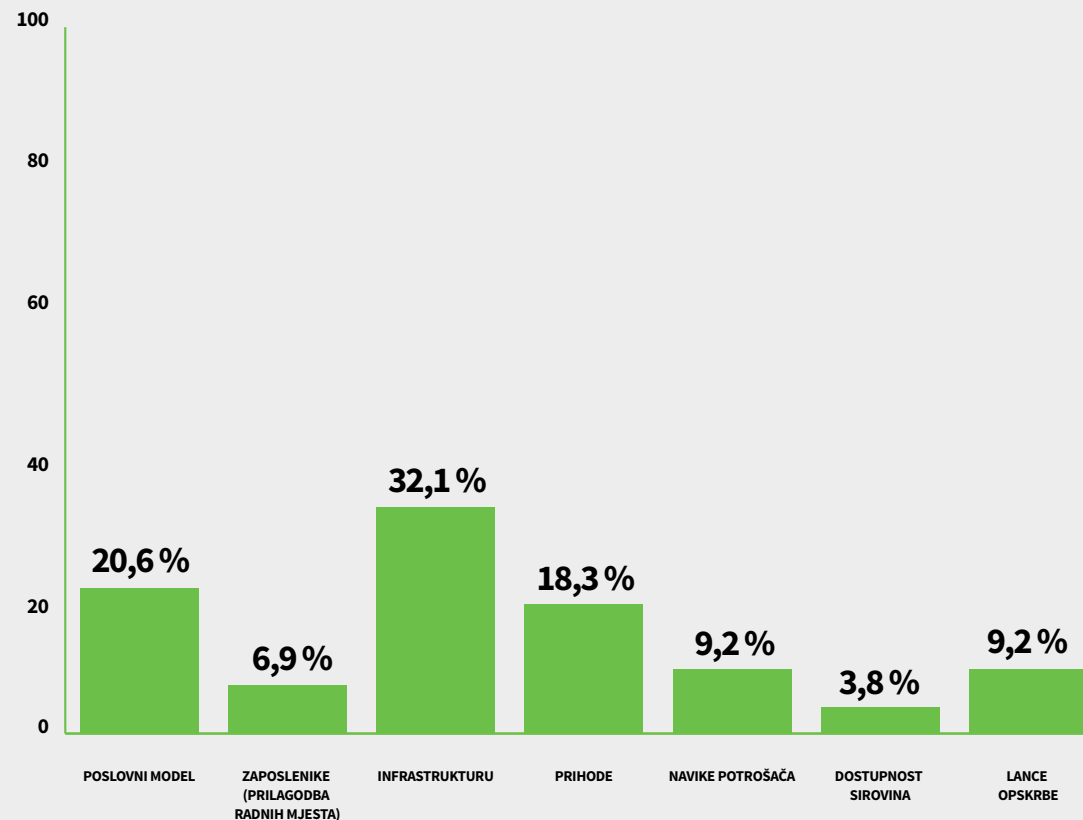
Samoprocjena utjecaja na pojedine segmente poslovanja

Prilikom samoprocjene utjecaja zelene tranzicije na segmente poslovanja, ispitanici su prema njihovoj važnosti mogli poredati sljedeće odgovore:

- poslovni model
- zaposlenici (u smislu prilagodbe radnih mjesta)
- infrastruktura
- prihodi
- navike potrošača
- dostupnost sirovina
- lanci opskrbe.

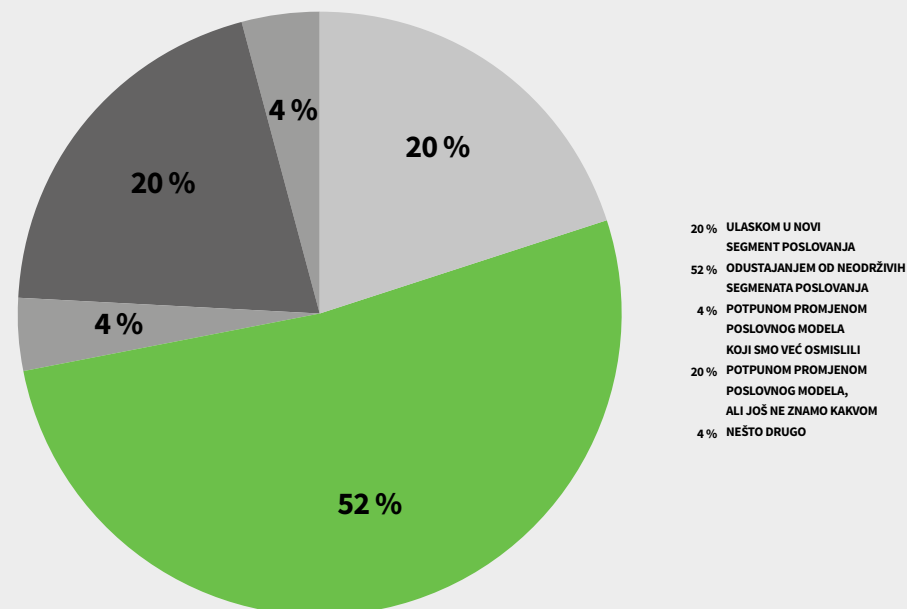
Segment poslovanja na koji će zelena tranzicija imati najveći utjecaj jest infrastruktura, smatralo je 32,1 % ispitanika, a 20,6 % ispitanika složilo se s time da će zelena tranzicija imati utjecaj na poslovni model. 18,3 % ispitanika ocijenilo je da će zelena tranzicija utjecati i na prihode tvrtke.

SLIKA 16. SEGMENT POSLOVANJA NA KOJI ĆE ZELENA TRANZICIJA IMATI NAJVEĆI UTJECAJ

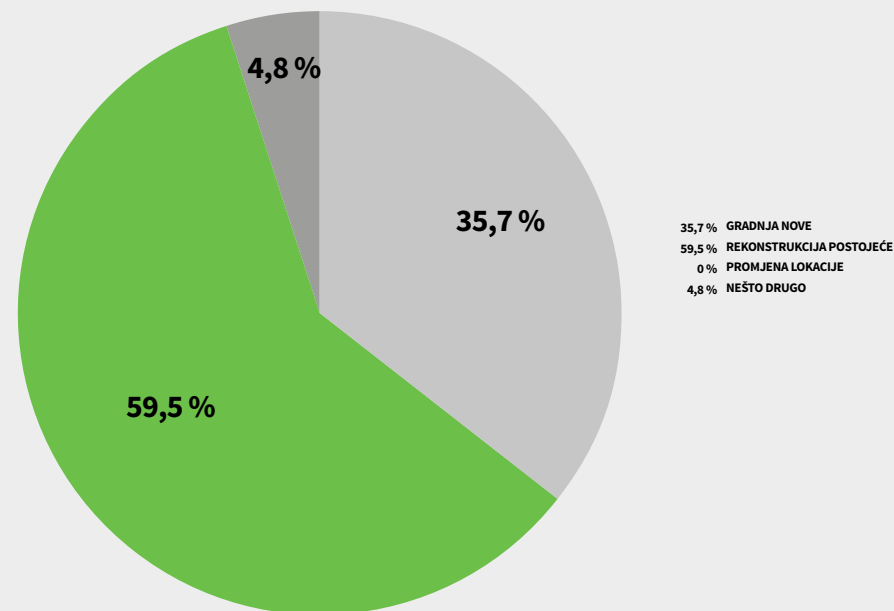
Odustajanjem od neodrživih segmenata poslovanja 52 % ispitanika prilagodilo bi poslovni model kao segment poslovanja na koji zelena tranzicija ima najviše utjecaja, dok bi 20 % ispitanika ušlo u novi segment poslovanja. Isti udio ispitanika bi u potpunosti izmijenio poslovni model, ali u trenutku provođenja upitniku još nisu znali na koji način. Od ostalih odgovora, ispitanici su istaknuli modifikaciju trenutnog poslovnog modela.

SLIKA 17. NAČINI PRILAGODBE POSLOVNOG MODELA KAO SEGMENTA POSLOVANJA NA KOJI ĆE ZELENA TRANZICIJA IMATI NAJVEĆI UTJECAJ

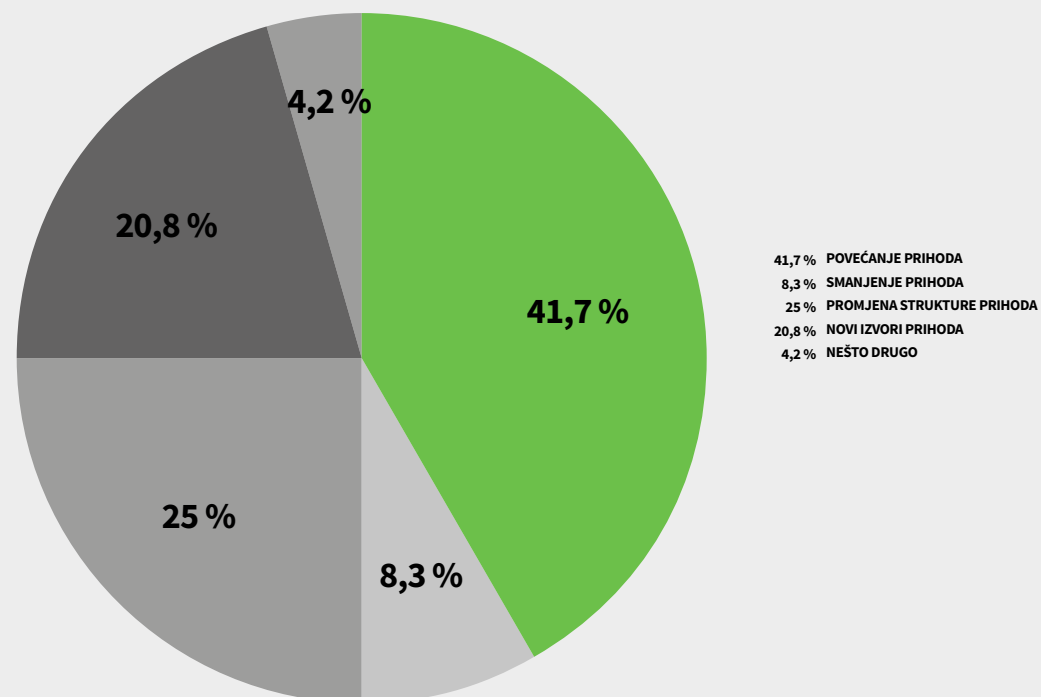
Prilagodbu infrastrukture zelenoj tranziciji 59,5 % ispitanika riješilo bi rekonstrukcijom postojeće infrastrukture, a 35,7 % ispitanika izgradilo bi novu.

SLIKA 18. RAZLOZI ODABIRA INFRASTRUKTURE KAO SEGMENTA POSLOVANJA NA KOJI ĆE ZELENA TRANZICIJA IMATI NAJVEĆI UTJECAJ

Pozitivno iznenađuje činjenica da je čak 41,7 % ispitanika smatralo da će zelena tranzicija imati pozitivan utjecaj na povećanje prihoda. Istovremeno, 25 % ispitanika odgovorilo je da će zelena tranzicija imati najveći utjecaj na promjenu strukture prihoda, a 20,8 % da će zelena tranzicija kreirati priliku za nove izvore prihoda. Pod ostale odgovore, ispitanici su naveli smanjenje troškova kao očekivani ishod zelene tranzicije u sferi prihoda.

SLIKA 19. RAZLOZI ODABIRA PRIHODA KAO SEGMENTA POSLOVANJA
NA KOJI ĆE ZELENA TRANZICIJA IMATI NAJVEĆI UTJECAJ

Osim financiranja projekata, važno je istaknuti da poduzetnici najveće prepreke u tranziciji na održivo poslovanje vide u nejasnom i neusklađenom zakonskom okviru te administraciji što se i očituje u kompleksnosti pripreme projektno-tehničke dokumentacije te duljini trajanja procesa ishođenja dozvola.

Već je i prethodna Analiza spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost 2021. problematizirala kompleksnost uključivanja klimatskih pitanja u sva buduća ulaganja koje donose tehničke smjernice za pripremu i procjenu utjecaja na klimu infrastrukturnih projekata za razdoblje 2021. - 2027. Budući da su i ispitanici istaknuli upravo infrastrukturu kao segment poslovanja na koji će zelena tranzicija imati najveći utjecaj za uspješnu pripremu i provedbu zelenih i održivih projekata ključno je uz sebe imati multidisciplinarni tim stručnjaka koji jedino sinergijskim pristupom i specifičnim znanjima mogu osigurati usklađenost projekata sa sve strožim zahtjevima.

Iva Vrankić

—
MENADŽERICA ODJELA ZA ENERGETSKU
TRANZICIJU I ODRŽIVI RAZVOJ, APSOLON

3.3.

Procjena utjecaja zelene tranzicije na interne procese

Nakon ispitivanja osviještenosti hrvatskih poduzeća o promjenama koje će uskoro nastupiti na tržištu, kao i osviještenosti unutar njihova poduzeća, ova skupina pitanja imala je za cilj ispitati postoji li trenutno razvijena strategija zelene tranzicije u pojedinom poduzeću, razloge izrađivanja ili dosadašnjeg neizrađivanja strategije, utvrditi izrađuje li poduzeće nefinancijski izvještaj ili izvješće o održivosti te razloge za tu odluku, odrediti važnosti pojedinih komponenti zelene tranzicije za uspješnu provedbu zelenih strategija, te dobiti uvid u samoprocjenu prvog koraka prema zelenoj tranziciji poduzeća.

PROCJENA UTJECAJA ZELENE TRANZICIJE NA INTERNE PROCESE

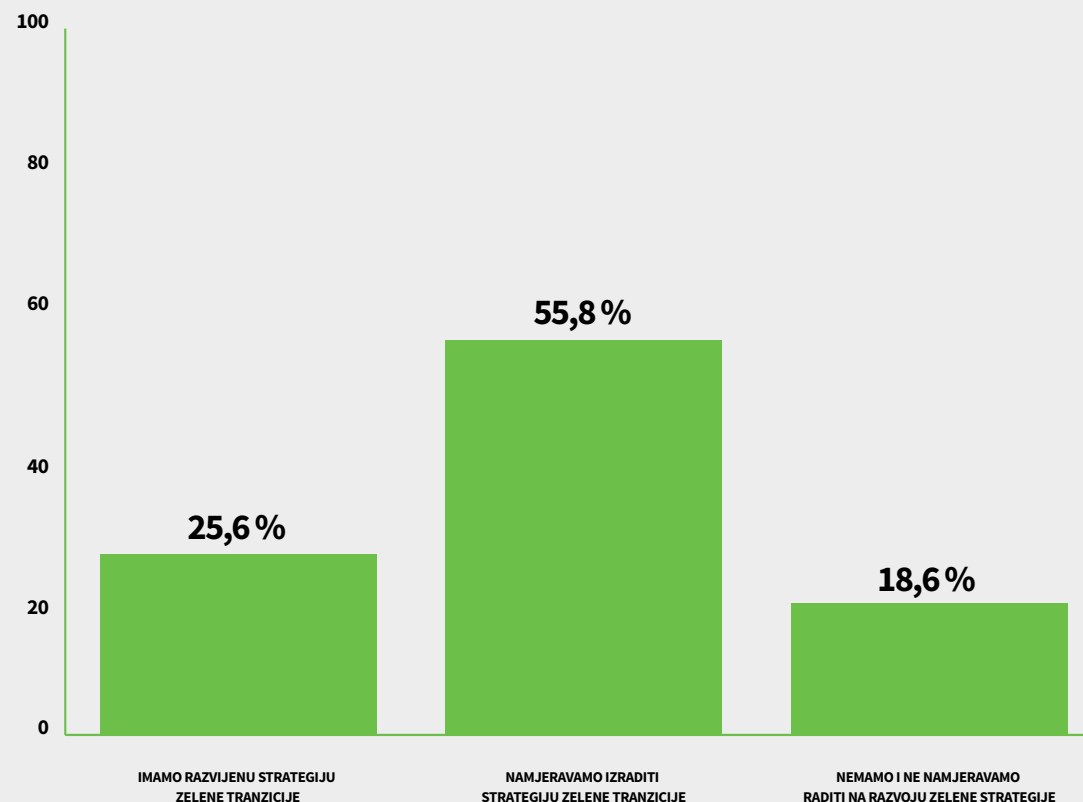
3.3.1.

Razvijena vlastita strategija

U svrhu utvrđivanja trenutnog stanja na području strateškog planiranja zelene tranzicije ispitanici su odgovarali na pitanja imaju li vlastitu strategiju zelene tranzicije te, ako nemaju, namjeravaju li je izraditi.

Da se ponovno nazire napredak u percepciji ispitanika, dokazuje činjenica da je 55,8 % ispitanika izrazilo namjeru izrade strategije zelene tranzicije, a čak 25,6 % već je imalo razvijenu strategiju zelene tranzicije. Da podsjetimo, 2021. godine samo je 15,7 % ispitanika imalo razvijenu strategiju, a 15,1 % je uopće nije imalo namjeru izraditi.

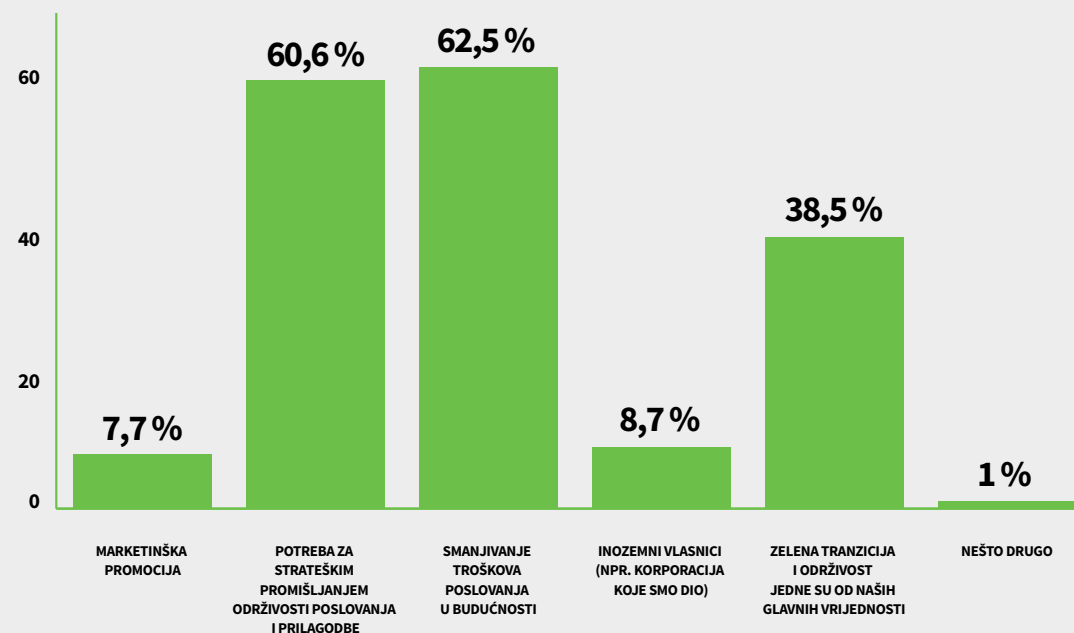
SLIKA 20. STRATEGIJA ZELENE TRANZICIJE

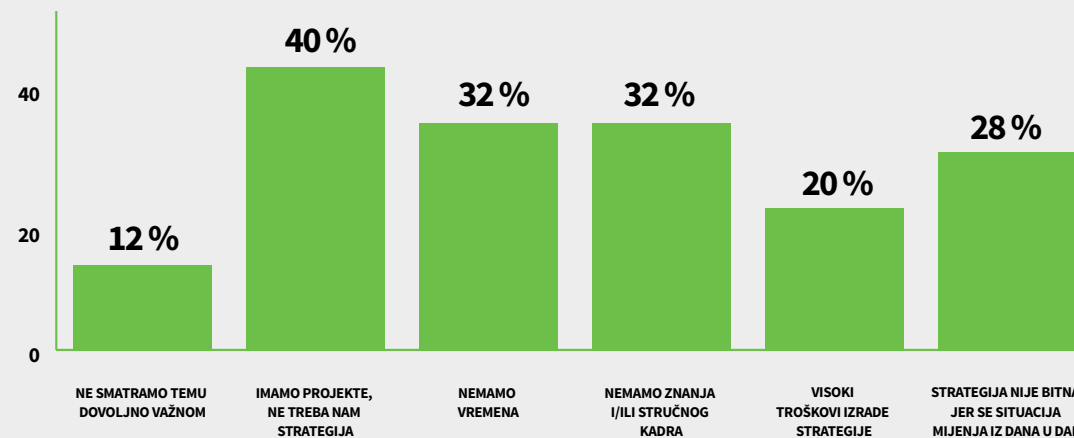
Kao najvažnije razloge za izradu strategije zelene tranzicije, 62,5 % ispitanika navelo je smanjenje troškova poslovanja u budućnosti, a 60,6 % ispitanika uvidjelo je potrebu za strateškim promišljanjem održivosti poslovanja i prilagodbe, dok je čak 38,5 % ispitanika smatralo da su zelena tranzicija i održivost jedne od njihovih glavnih vrijednosti. Uz to, odgovor koji su ispitanici naveli kao motiv za izradu strategije zelene tranzicije bili su kupci.

Kada su ispitanici upitani za razloge zašto do sada nisu izrađivali strategiju zelene tranzicije, najviše se isticao odgovor da im zbog postojanja projekata sama strategija nije potrebna (40 %). Drugi relevantni razlozi koje su ispitanici birali u upitniku su nedostatak znanja i/ili stručnog kadra (32 %) te nedostatak vremena (32 %).

SLIKA 21. RAZLOZI ZA IZRADU STRATEGIJE ZELENE TRANZICIJE

SLIKA 22. RAZLOZI ZA NEIZRAĐIVANJE STRATEGIJE ZELENE TRANZICIJE

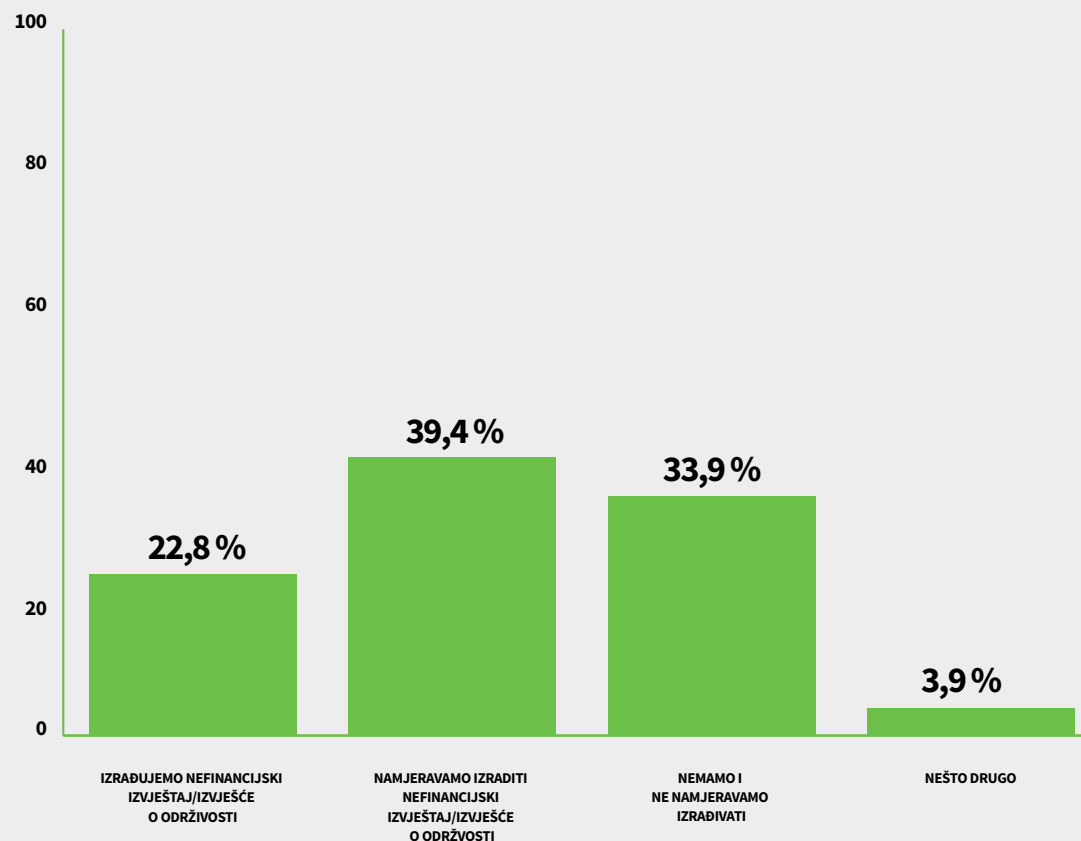
3.3.2.

Nefinancijski izvještaj

Područje izvještavanja je analizirano temeljem prikupljenih informacija o izradi nefinancijskog izvještaja ili nekog drugog izvještaja kojim ispitanici prate vlastiti utjecaj na društvo i okoliš, odnosno brinu li o društvenoj odgovornosti poslovanja.

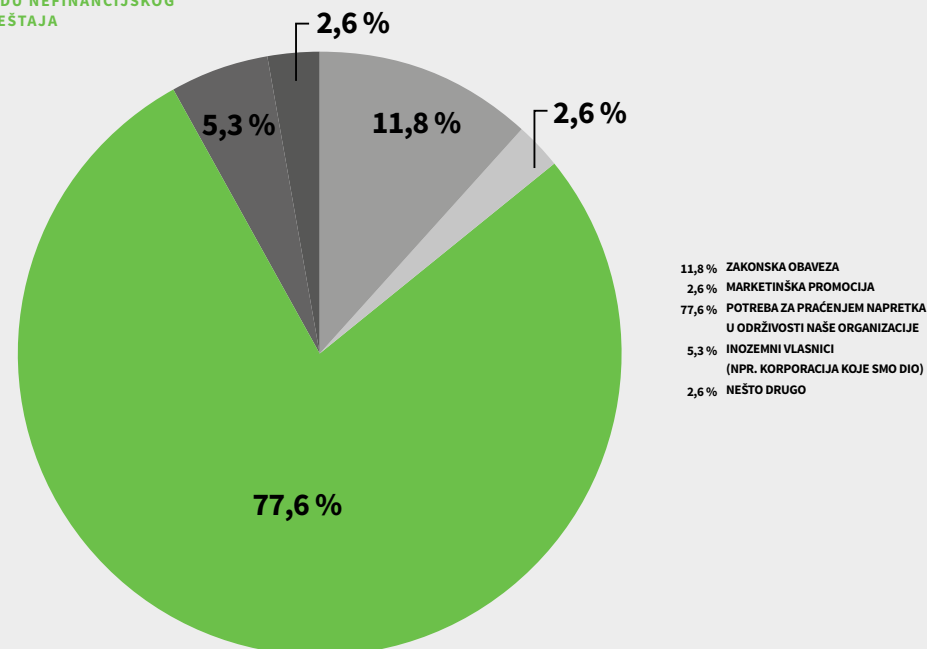
U odnosu na istraživanje provedeno 2021. godine može se primijetiti pozitivan iskorak u količini ispitanika koji izrađuju ili imaju namjeru početi izrađivati nefinancijski izvještaj. Prema dobivenim rezultatima, čak 22,8 % ispitanika je u trenutku provođenja upitnika izrađivalo nefinancijski izvještaj, dok je 39,4 % ispitanika namjeravalo izraditi nefinancijski izvještaj ili izvješće o održivosti. Približno trećina (33,9 %) ispitanika nije imalo namjeru sa započinjanjem izrade nefinancijskog izvještaja. Od ostalih odgovora koje su dali ispitanici poduzetnici mogu se istaknuti praćenje utjecaja na okoliš putem ISO sustava 14001, praćenje u sklopu korporativnog izvještaja te praćenje neformalnim putem.

SLIKA 23. NEFINANCIJSKI IZVJEŠTAJ

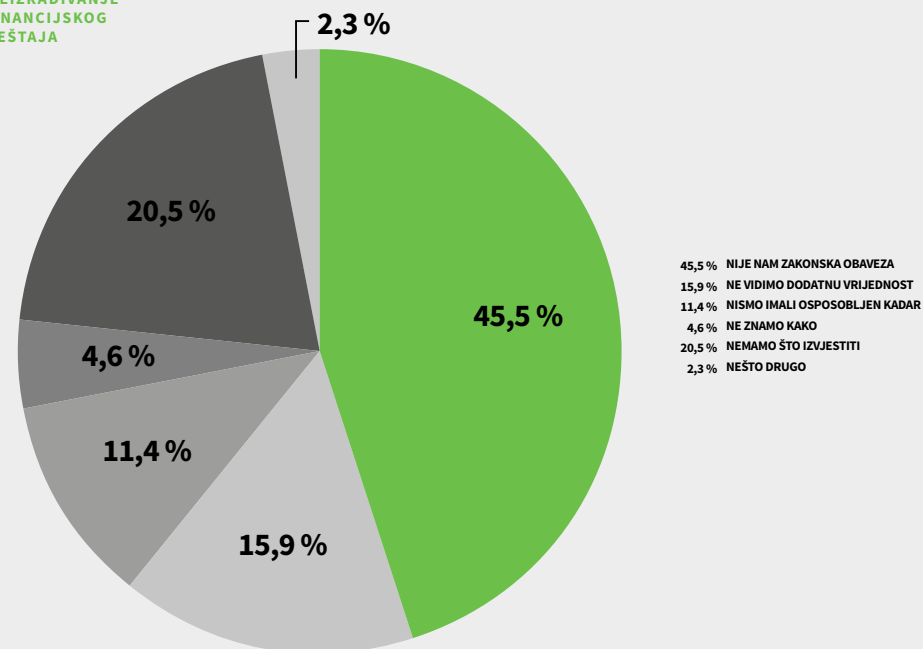
Motivi izrade nefinancijskog izvještaja su različiti, ali čak 77,6 % ispitanika tvrdilo je da je glavni razlog potreba za praćenjem napretka u održivosti organizacije, dok je 11,8 % ispitanika glavni razlog vidio u zakonskoj obvezi, odnosno 5,3 % u inozemnim vlasnicima. Ponovno su se pod odgovorima koje su ispitanici naveli istaknuli kupci kao razlog za izradu nefinancijskog izvještaja.

SLIKA 24. RAZLOZI ZA IZRADU NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAJA

Ispitanici su također bili upitani i za razloge zašto do sada nisu izrađivali nefinancijski izvještaj, u čemu prednjači činjenica da im to nije zakonska obveza, što je potvrdilo čak 45,5 % ispitanika. Od ostalih odgovora, 20,5 % ispitanika smatralo je da nema što izvijestiti, a 15,9 % nije vidio dodatnu vrijednost, dok su pod slobodne odgovore ispitanici navodili i nedostatak vremena.

SLIKA 25. RAZLOZI ZA NEIZRAĐIVANJE NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAJA

3.3.3.

Samoprocjena strateških komponenti

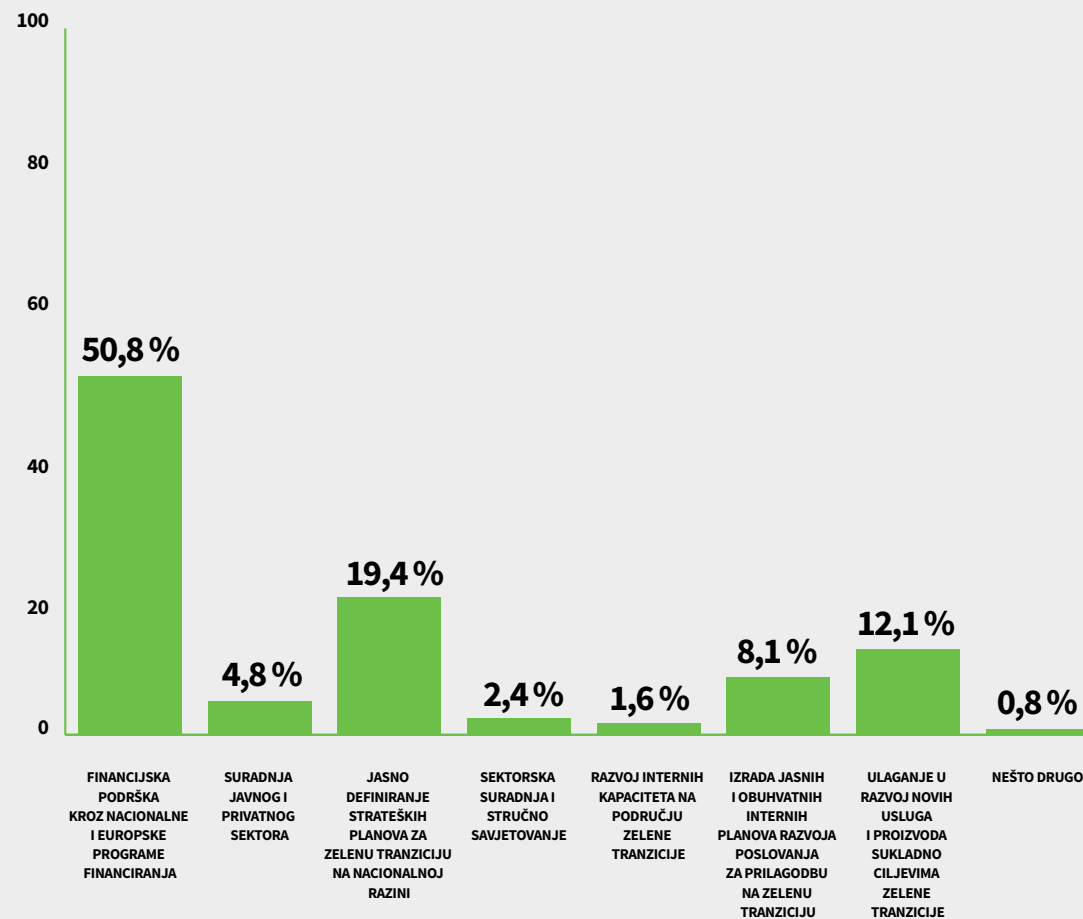
Za samoprocjenu strateških komponenti potrebnih za zelenu tranziciju ispitanici su prema važnosti trebali rangirati strateške komponente :

- financijska podrška kroz nacionalne i europske programe sufinanciranja
- suradnja javnog i privatnog sektora.
- jasno definiranje strateških planova za zelenu tranziciju na nacionalnoj razini
- sektorska suradnja i stručno savjetovanje
- razvoj internih kapaciteta na području zelene tranzicije
- izrada jasnih i sveobuhvatnih internih planova razvoja poslovanja za prilagodbu na zelenu tranziciju
- ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda sukladnih ciljeva zelene tranzicije.

Poduzetnicima je također ponuđeno i dodavanje nekih komponenti koje su smatrali važnima, a nisu bile ponuđene među odgovorima.

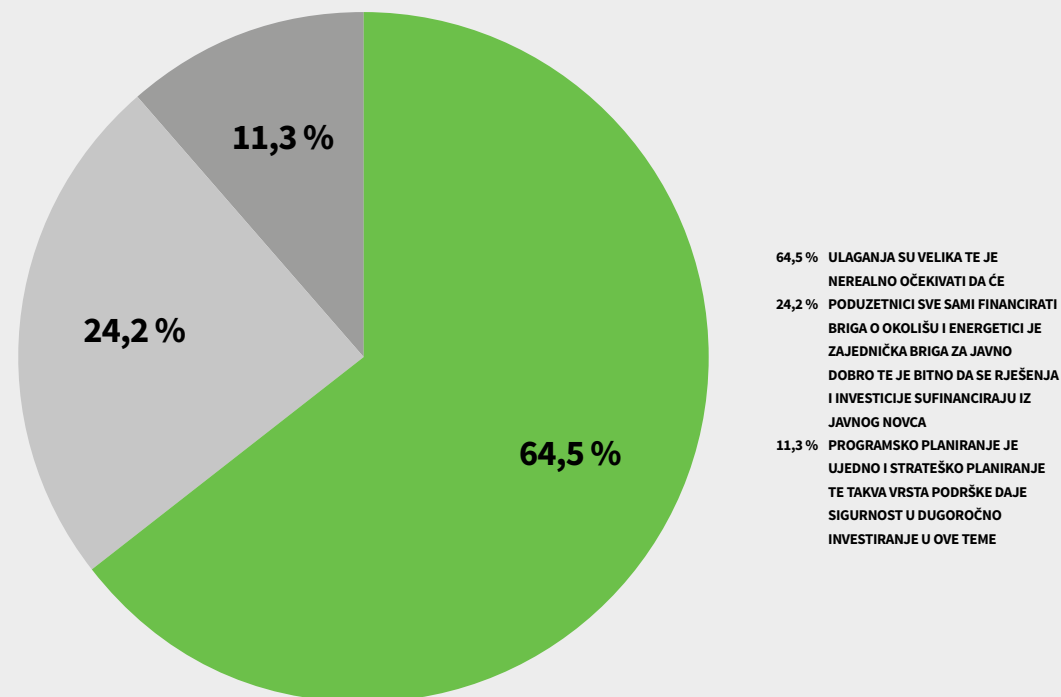
Kao najvažniju stratešku komponentu, 50,8 % ispitanika istaknulo je financijsku podršku kroz nacionalne i europske programe financiranja. Druga najvažnija strateška komponenta bila je jasno definiranje strateških planova za zelenu tranziciju na nacionalnoj razini što je potvrdilo 19,4 % ispitanika. Nešto manji udio ispitanika, njih 12,1 % smatralo je da je ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda sukladno ciljevima zelene tranzicije jedna od najvažnijih strateških komponenti. Kao odgovor kojeg su ispitanici mogli dodatno unijeti, istaknuo se i odgovor razvoja tehnologije koja trenutno nije dostupna za stratešku komponentu.

SLIKA 26. NAJVAŽNIJA KOMPONENTA ZELENE TRANZICIJE ZA USPJEŠNU PROVEDBU ZELENIH STRATEGIJA

Na pitanje zašto je financijska podrška kroz nacionalne i europske programe financiranja najvažnija za uspješnu provedbu zelenih strategija, 64,5 % ispitanika dalo je odgovor da je riječ o visokim ulaganjima zbog čega je nerealno očekivati da će ih poduzetnici sami financirati. Također, 24,2 % ispitanika složilo se da je briga o okolišu i energetici zajednička briga za javno dobro te da je bitno da se rješenja i investicije sufinanciraju iz javnih izvora.

SLIKA 27. GLAVNI RAZLOZI PERCEPCIJE FINANCIJSKE PODRŠKE KAO NAJVAŽNIJE KOMPONENTE ZA USPJEŠNU PROVEDBU ZELENIH STRATEGIJA

3.3.4.

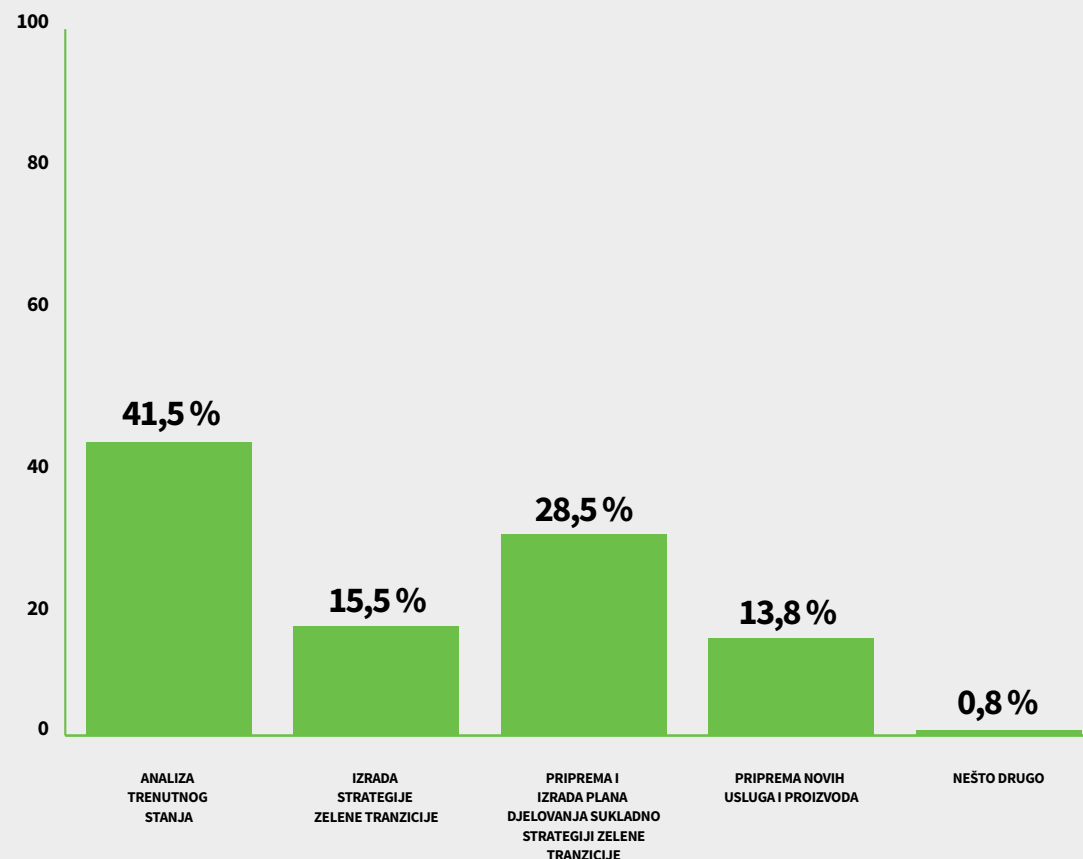
Trenutačno stanje vlastite strategije

Za ispitivanje percepcije potrebnih prvih koraka prema zelenoj tranziciji ispitanici su za prvi korak mogli odabrati između ponuđenih odgovora u nastavku, ali i navesti vlastito mišljenje:

- analiza trenutnog stanja
- izrada strategije zelene tranzicije
- priprema i izrada plana djelovanja sukladno strategiji zelene tranzicije
- priprema novih usluga i proizvoda.

Najveći udio ispitanika smatrao je da je prvi korak prema zelenoj tranziciji analiza trenutnog stanja, njih 41,5 %, dok je 28,5 % ispitanika naveo da je ipak važnija priprema i izrada plana djelovanja kao početna točka ka zelenoj tranziciji. Njih 15,5 %, ocijenilo je da je za prvi korak najbitnija izrada strategije zelene tranzicije, odnosno 13,8 % izabralo je pripremu novih usluga i proizvoda. Pod ostale odgovore, ispitanici su naveli i kontinuirano praćenje zakonskog okvira kao početne točke ka zelenoj tranziciji.

SLIKA 28. PRVI KORAK PREMA ZELENOJ TRANZICIJI POSLOVANJA

Danas su, više nego ikada, uspjeh i rast poduzeća izravno povezani s ESG strategijom, koja podrazumijeva vođenje poslovanja na način koji pruža dugoročnu vrijednost bez stvaranja negativnih učinaka na okoliš ili društvo. ESG (okolišni, društveni i upravljački) kriteriji imaju sve veću važnost među ulagačima, kreatorima politika i drugim ključnim dionicima jer se na njih gleda kao na zaštitu poduzeća od budućih rizika. Upravo zato će sva poduzeća, neovisno o veličini i obvezi izvještavanja o održivosti, osjetiti zahtjeve zaokreta prema financiranju održivih i zelenih projekata. Budući da je sve manje dostupnih, osobito povoljnih, izvora financiranja investicija koje nisu održive, od iznimne je važnosti da tvrtke dobro razumiju principe i pravila održivog financiranja. Kako bi pomogla tvrtkama da se što bolje pripreme za ove izazove, Hrvatska gospodarska komora pokrenula je jedinstveni projekt - prvu cjelovitu ESG Akademiju u Hrvatskoj. Akademija se bavi promicanjem i implementacijom koncepta ESG-a u poslovnom svijetu, a pokrenuta je s ciljem edukacije, usmjeravanja i informiranja gospodarstva i šire poslovne zajednice na njihovom putovanju prema održivosti. Kroz opće strateške i radionice specijalizirane za pojedine industrije, tvrtke dobivaju uvid u relevantnu regulativu, razmjenjuju vlastite održive prakse i uče kako uspješno implementirati kriterije održivosti u svoje poslovne procese.

Tamara Kelava

—
VODITELJICA ODJELA ZA ENERGETIKU,
ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNO GOSPODARSTVO, HGK

Društveno odgovorno poslovanje i održivost postali su strateški prioriteti i temelji dugoročne konkurentnosti gospodarstva i društva. Uz zakonodavne propise koji nas obvezuju na ESG izvještavanje, pitanje održivosti postaje sve važnija tema i za potrošače, koji u prvi plan stavljaju proizvode i kompanije s pozitivnim društvenim učinkom. Upravo je iz tog razloga jako važno da tvrtke usvoje vjerodostojnu procjenu ESG-a. Uvođenjem ESG ratinga, posebno razvijene metodologije mjerenja uspješnosti okolišnih, društvenih i upravljačkih praksi, Hrvatska gospodarska komora ide u korak s najboljim praksama ESG standardizacije u svijetu te stvara poticajno okruženje za unaprjeđenje održivih praksi i standarda u hrvatskom gospodarstvu. Na ovaj način HGK želi pomoći tvrtkama u određivanju njihove pozicije na putu tranzicije, u stjecanju uvida u izloženost okolišnim, društvenim i upravljačkim rizicima i u kreiranju smjernica za poboljšanje u relevantnim područjima.

Adriana Grzunov

—
VIŠA STRUČNA SURADNICA U ODJELU ZA ENERGETIKU,
ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNO GOSPODARSTVO HGK

3.4.

Prepoznavanje prilika na području financiranja projekata iz EU fondova

Prethodna skupina pitanja procjenjivala je interni utjecaj na proces zelene tranzicije te ispitivala samu strukturu procesa zelene tranzicije u pojedinom poduzeću, odnosno razinu spremnosti na zelenu tranziciju uvođenjem obveze objave nefinancijskih dokumenata u pojedinom poduzeću. Fokus posljednje skupine pitanja bio je prepoznavanje prilika i potencijalnih prepreka u području financiranja aktivnosti zelene tranzicije iz EU fondova. Njome smo istražili samoprocjenu prepoznavanja prilika za sufinanciranje te izvore informacija o potencijalnim izvorima financiranja kao i okvirni trošak pripreme projektne dokumentacije. Dodatno, analizirali smo koja su to područja u kojima poduzetnici pripremaju projekte ili planove investiranja kako bi bili spremni za iskorištavanje prilika za financiranje, ali i u kojim je dijelovima, odnosno područjima poduzetnicima potrebna dodatna pomoć.

PREPOZNAVANJE PRILIKA NA PODRUČJU FINANCIRANJA PROJEKATA IZ EU FONDOVA

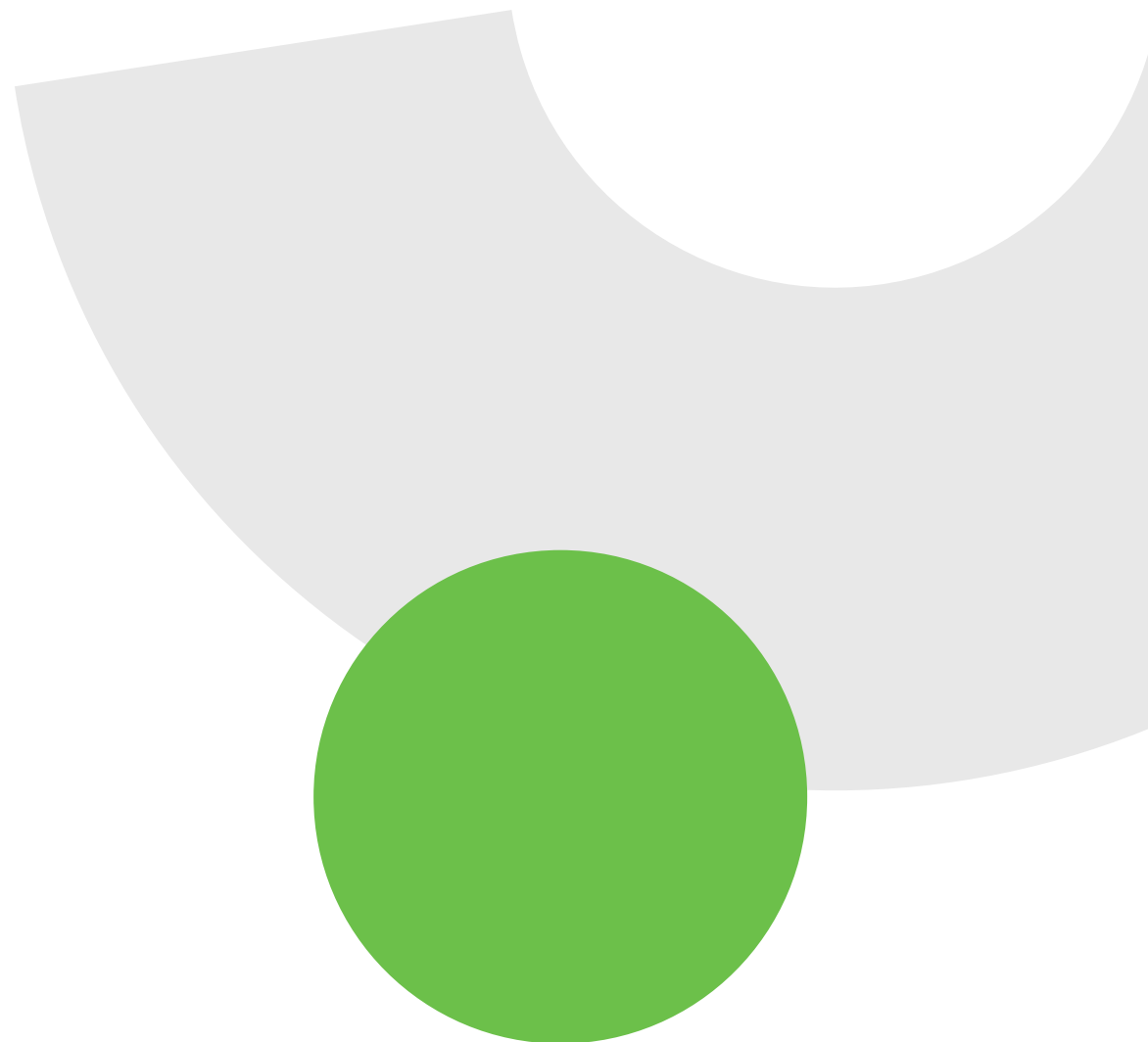
3.4.1.

Samoprocjena prepoznavanja prilika za sufinanciranje

Za samoprocjenu prepoznavanja prilika za sufinanciranje istražili smo trenutno stanje u poznavanju mogućnosti koje donosi nova financijska perspektiva Europske unije. U samom upitniku, ispitanicima su u odgovorima bili ponuđeni potencijalni izvori financiranja gdje su, uz mogućnost odabira i više odgovora, odabrali one s kojima su upoznati.

Uz mogućnost dodavanja nekog odgovora koji nismo naveli u upitniku, ponudili smo odgovore:

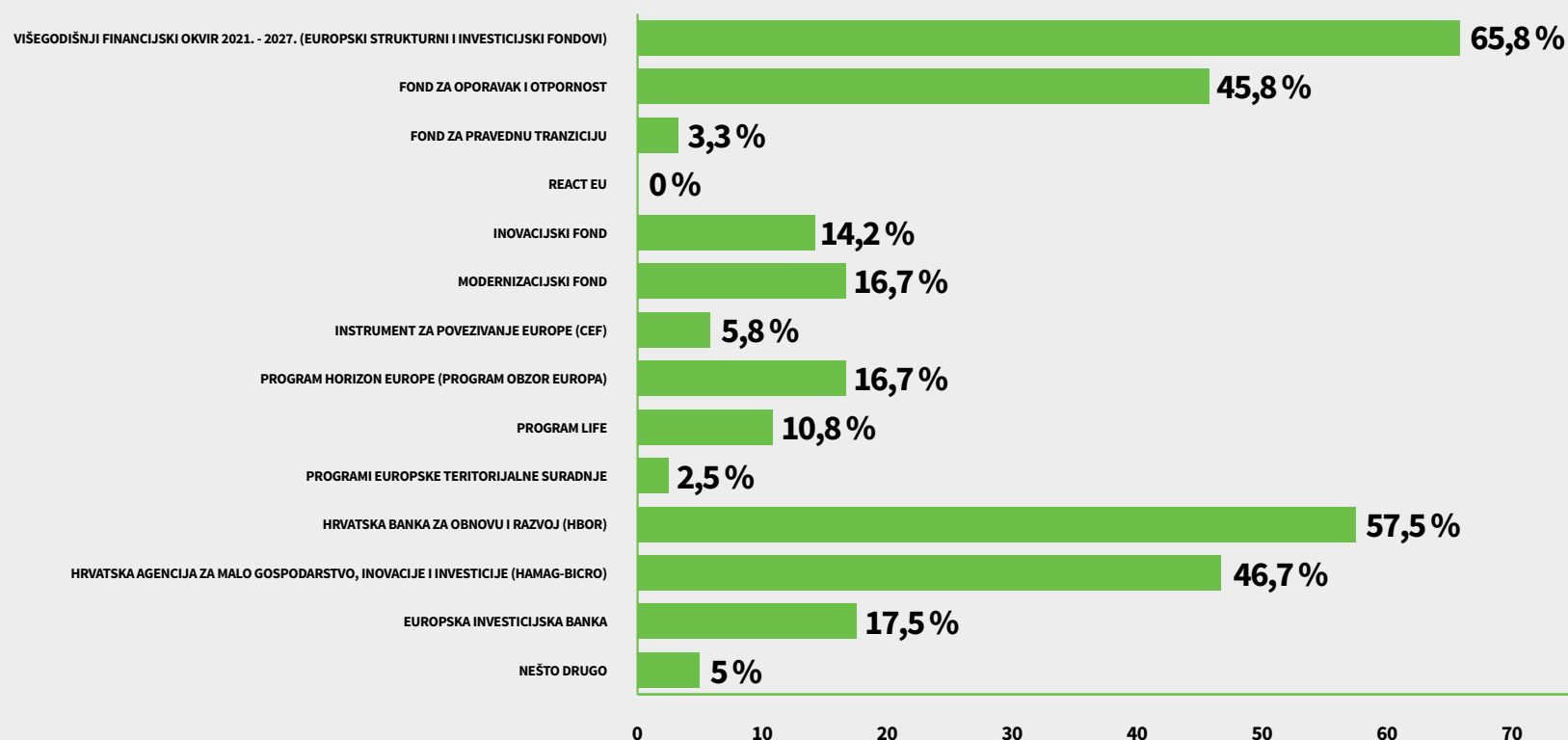
- Višegodišnji financijski okvir 2021. - 2027. (Europski strukturni i investicijski fondovi)
- Fond za oporavak i otpornost
- Fond za pravednu tranziciju
- REACT EU
- Inovacijski fond
- Modernizacijski fond
- Instrument za povezivanje Europe (CEF)
- Program Horizon Europe (Program Obzor Europa)
- Program LIFE
- Programi europske teritorijalne suradnje
- Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR)
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO)
- Europska investicijska banka.

Upitnik je pokazao da je ispitanicima najpoznatiji izvor financiranja bio višegodišnji financijski okvir 2021. - 2027. (Europski strukturni i investicijski fondovi), što je prepoznalo 65,8 % ispitanika, nakon čega sa 57,5 % slijedi Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR). Dodatno, 46,7 % ispitanika prepoznalo je i Hrvatsku agenciju za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), a također je istaknut i Fond za oporavak i otpornost (45,8 % ispitanika). Primjećuje se pozitivan pomak u odnosu na

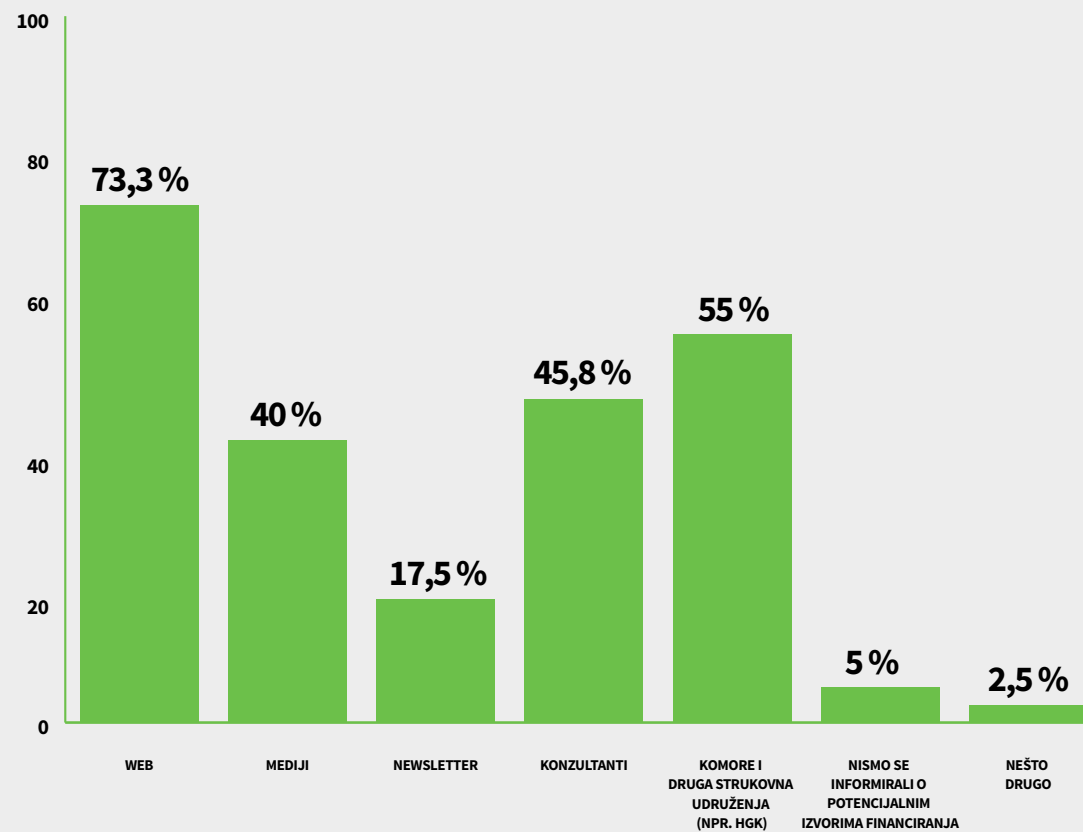
prošlo istraživanje, kada je najveći udio prepoznatih izvora financiranja po rezultatu bio 50,2 % koji je pripao Višegodišnjem financijskom okviru 2021. - 2027., nakon čega su slijedili HBOR s 40 % i HAMAG-BICRO s 38 % udjela, što ukazuje na činjenicu da su poduzetnici bolje informirani o potencijalnim izvorima financiranja projekata. U ostale odgovore, ispitanici su navodili i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te komercijalne banke kao izvor financiranja.

SLIKA 29. IZVORI FINANCIRANJA S KOJIMA SU ISPITANICI NAJVIŠE UPOZNATI

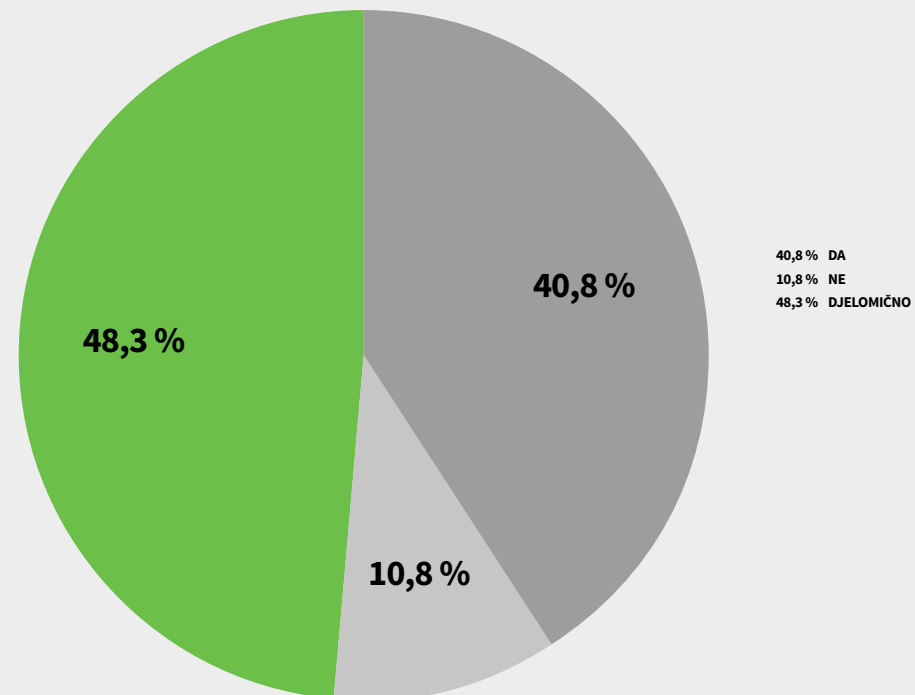

Većina ispitanika odgovorila je da pronalazi informacije o potencijalnim izvorima financiranja na web stranicama (73,3 %) i putem komora i drugih strukovnih udruženja (55 %), dok je samo 5 % ispitanika odgovorilo da se uopće nije informiralo o potencijalnim izvorima financiranja. Ostali ispitanici kao izvor informiranja navodili su Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, županijska tijela te jedinice lokalne i regionalne samouprave.

SLIKA 30. NAJČEŠĆI IZVORI INFORMACIJA O POTENCIJALNIM IZVORIMA FINANCIRANJA

Na pitanje stupnja zadovoljstva dostupnim informacijama o potencijalnim izvorima financiranja, 48,3 % ispitanika odgovorilo je da je djelomično zadovoljno, dok je 40,8 % ispitanika bilo zadovoljno dostupnošću informacijama.

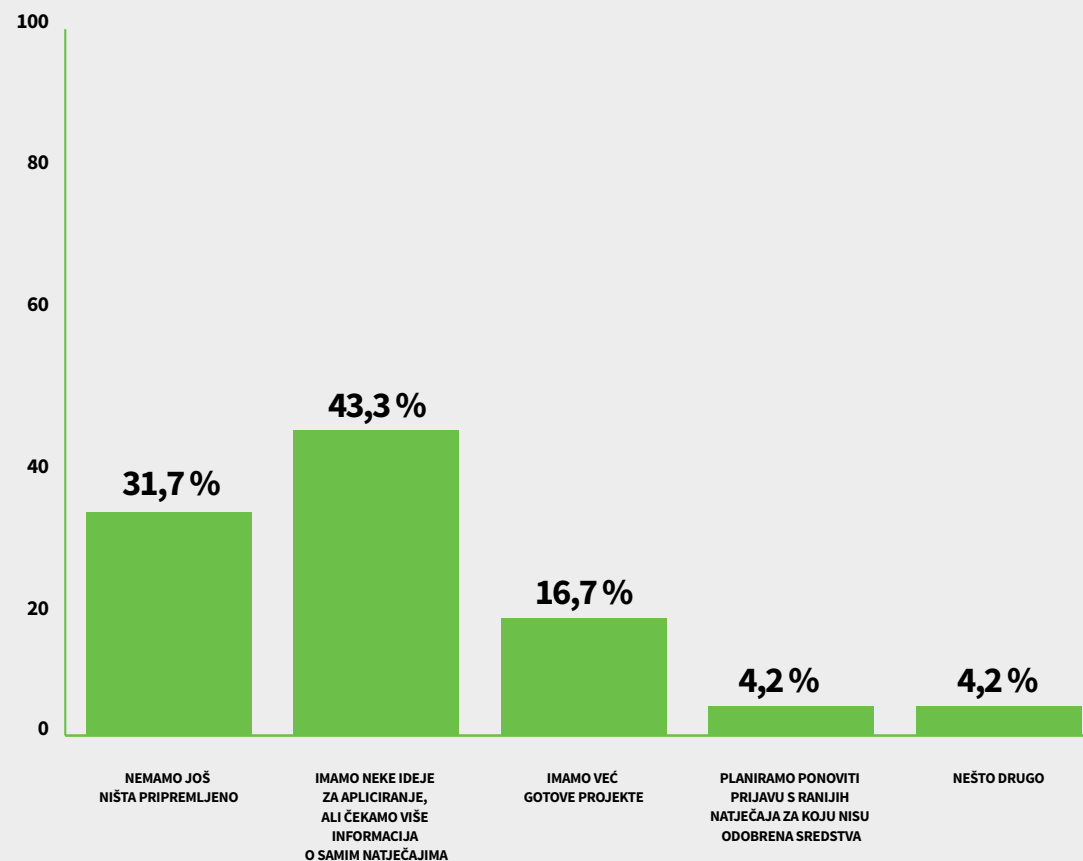
3.4.2.

Pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje

Za pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje projekata istražili smo trenutno stanje projekata, odnosno pripremljenost projekata ili plan investicija za novi val financiranja iz nove europske višegodišnje financijske perspektive 2021. - 2027.

Najveći udio ispitanika je u trenutku ispunjavanja anketnog upitnika čekao više informacija kako bi mogli dalje razraditi ideju za apliciranje na natječaj (43,3 %), 31,7 % ispitanika nije imalo ništa pripremljeno, dok je 16,7 % ispitanika imalo gotove projekte. U odnosu na 2021. godinu, udio gotovih projekata se povećao za 4,5 %, a za približno isti postotak se smanjio udio poduzetnika koji nemaju ništa pripremljeno. Gotovo 3,5 % ispitanika manje u odnosu na prethodno istraživanje čekao je više informacija za razvoj ideje.

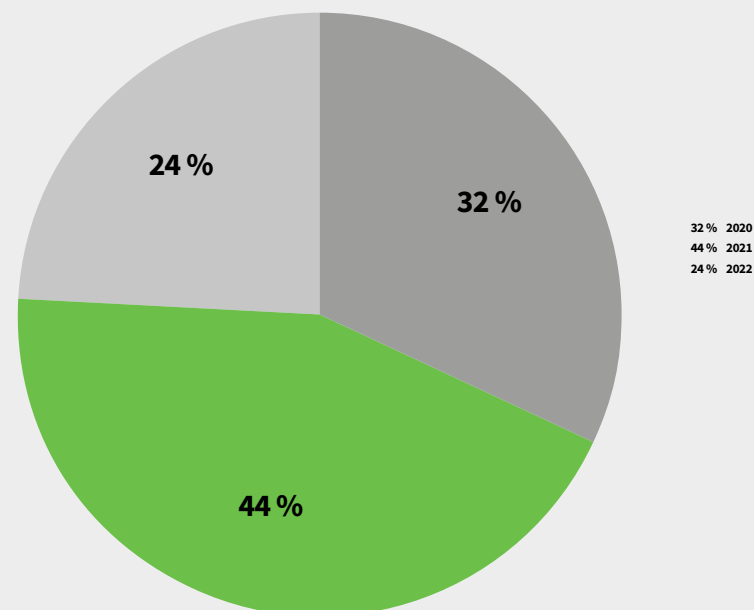
SLIKA 32. STATUS SPREMNOSTI PROJEKATA ZA NOVU EU VIŠEGODIŠNJU FINANCIJSKU PERSPEKTIVU 2021. - 2027.

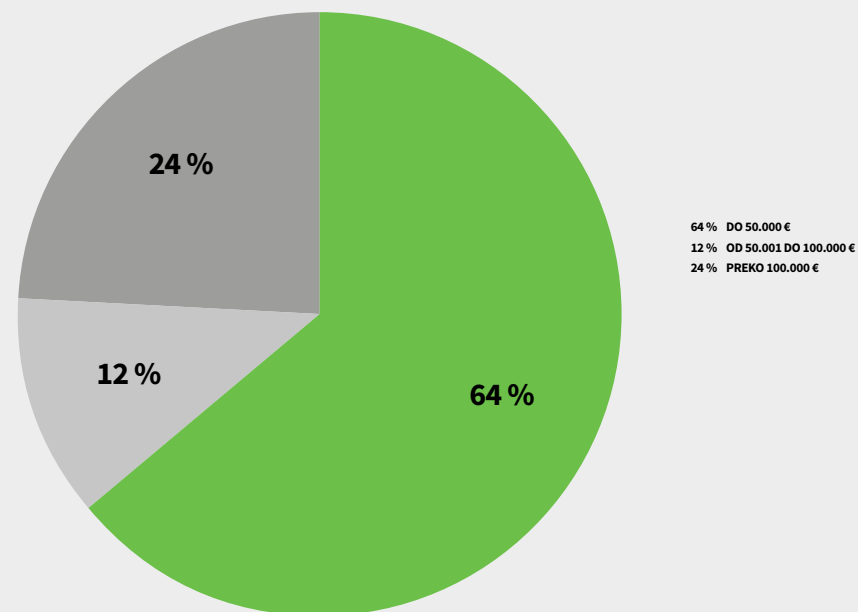
Najviše ispitanika odgovorilo je da je započelo s pripremama za novi val financiranja iz EU višegodišnje financijske perspektive još 2021. godine (44 %).

Sama priprema projektne dokumentacije za novi val financiranja ispitanike je prema procjeni najčešće koštala do 50.000,00 € (64 %).

SLIKA 33. RAZDOBLJE POČETKA PRIPREMA ZA NOVU EU VIŠEGODIŠNJU FINANCIJSKU PERSPEKTIVU 2021. - 2027.

SLIKA 34. PROCJENA TROŠKA PRIPREME PROJEKTNE DOKUMENTACIJE ZA NOVU EU VIŠEGODIŠNJU FINANCIJSKU PERSPEKTIVU 2021. - 2027.

3.4.3.

Područja pripremljenosti projekata ili plana investicija

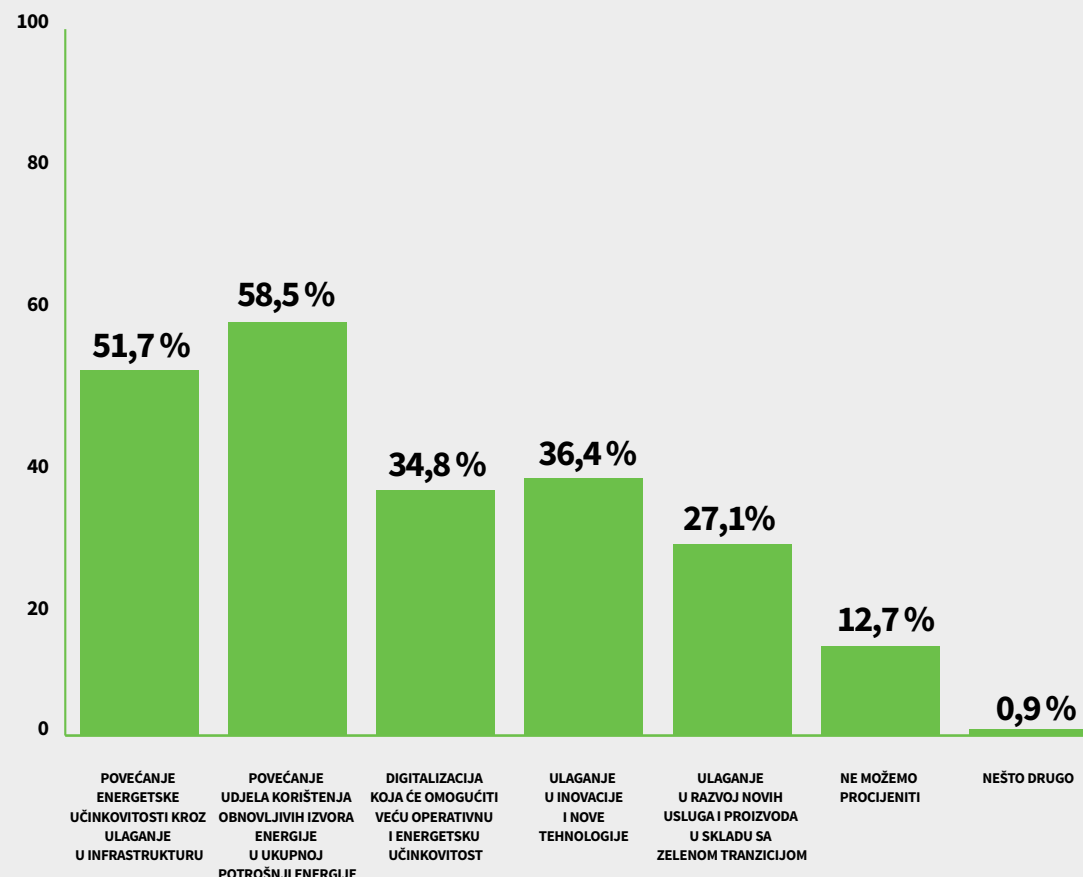
Ispitanici su odgovorili na pitanja o financijskom značaju samih investicija te u koja područja planiraju investirati. Moguće je bilo odabrati i više odgovora među ponuđenima:

- povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu
- povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije
- digitalizacija koja će omogućiti veću operativnu i energetsku učinkovitost
- ulaganje u inovacije i nove tehnologije
- ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda u skladu sa zelenom tranzicijom.

Pored navedenog, poduzetnicima su bile ponuđene i opcije nemogućnosti procjene te navođenja nekog područja koje nije bilo među ponuđenim opcijama.

Povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije područje je u kojem su ispitanici pokazali najviše interesa (58,5 %), a gotovo jednako zanimljivo područje za ulaganje bilo je i povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu (51,7 %). Izuzev navedenog, ispitanici su pokazali značajan interes i za ulaganje u inovacije i nove tehnologije, što je za odgovor odabralo 36,4 % ispitanika.

SLIKA 35. PODRUČJA ULAGANJA ZA SUFINANCIRANJE PROJEKATA IZ EU FONDOVA

3.4.4.

Prepoznavanje vlastitih slabosti

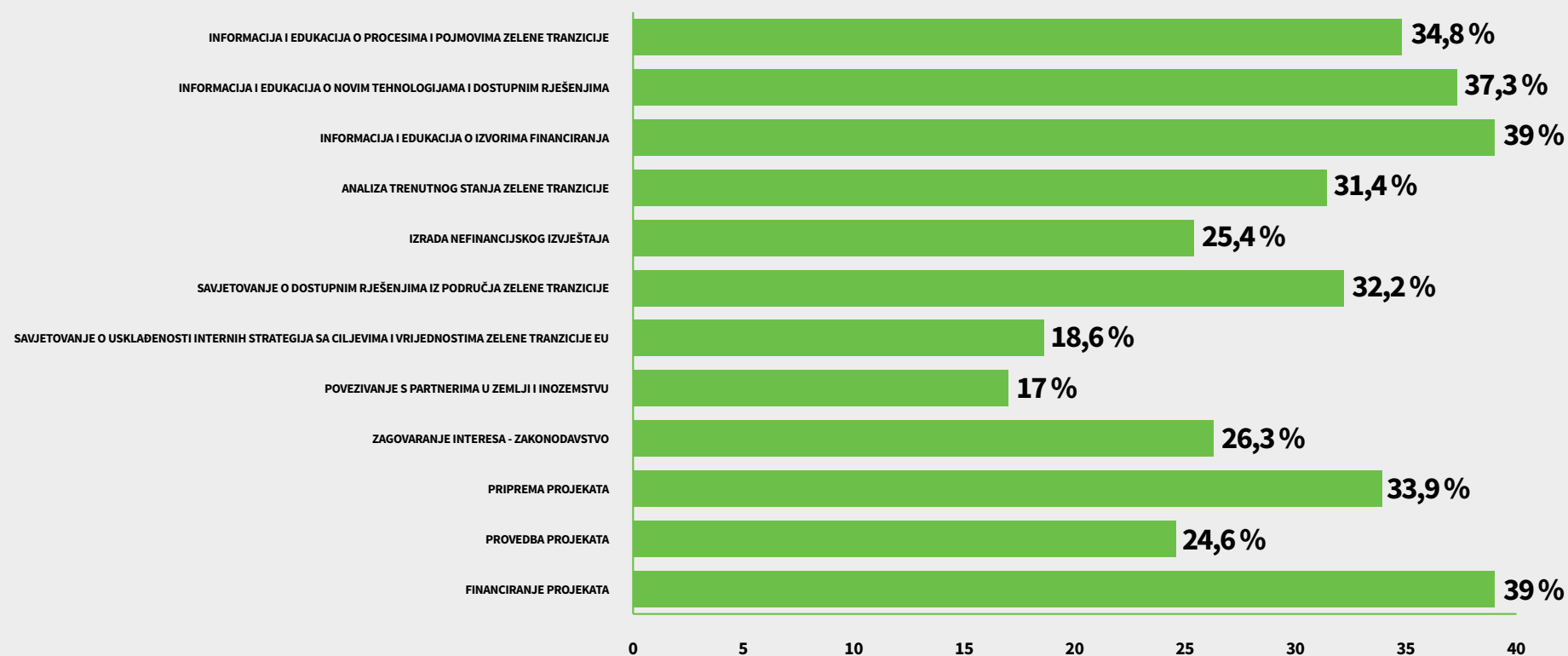
Kako bi se ispitalo prepoznavanje vlastitih slabosti ispitanici su dali informacije o područjima u kojima smatraju da im treba dodatna pomoć. Ponuđeni odgovori na ovo pitanje bili su:

- informacije i edukacije o procesima i pojmovima zelene tranzicije
- informacije i edukacije o novim tehnologijama i dostupnim rješenjima;
- informacije i edukacije o izvorima financiranja.
- analiza trenutnog stanja zelene tranzicije
- izrada nefinancijskog izvještaja
- savjetovanje o dostupnim rješenjima iz područja zelene tranzicije
- savjetovanje o usklađenosti internih strategija s ciljevima i vrijednostima zelene tranzicije EU
- povezivanje s partnerima u zemlji i inozemstvu
- zagovaranje interesa - zakonodavstvo
- priprema projekta
- provedba projekta
- financiranje projekata.

Informacija i edukacija o izvorima financiranja, financiranje projekata, priprema projekata te informacija i edukacija o novim tehnologijama i dostupnim rješenjima prepoznati su kao najveće slabosti naših ispitanika te su u tim područjima očekivali najveću potporu, nakon čega slijedi savjetovanje o dostupnim rješenjima iz područja zelene tranzicije i analiza trenutnog stanja zelene tranzicije. Najmanje ispitanika, njih 17 %, identificiralo

je povezivanje s partnerima u zemlji i inozemstvu kao područje u kojem bi trebali dodatnu pomoć i podršku. Za usporedbu, u istraživanju iz 2021. godine najveće identificirane slabosti bile su informacija i edukacija o izvorima financiranja (isto kao ove godine), informacije i edukacije o procesima i pojmovima zelene tranzicije te sufinanciranje projekata zajedno s informacijama i edukacijama o novim tehnologijama i dostupnim rješenjima.

SLIKA 36. PODRUČJA U KOJIMA JE ISPITANICIMA POTREBNA POMOĆ STRUČNJAKA

Gospodarstvo Republike Hrvatske, ali i ostalih država članica Europske unije, suočeno je s najznačajnijom energetsom krizom od naftnih kriza 1970-ih. Unatoč mjerama Vlade, poduzetnici su izloženi višestrukom rastu cijena energenata, što će energetske intenzivnim sektorima značajno utjecati na profitabilnost ili čak dovesti u pitanje dugoročnu isplativost poslovanja uz postojeći energetske miks.

Kroz novi financijski okvir Europske unije, ali i druge mehanizme sufinanciranja poput Modernizacijskog i Inovacijskog fonda, poduzetnicima su dostupna značajna bespovratna sredstva za investicije u energetske učinkovitost, obnovljive izvore energije te zelene tehnologije koje doprinose energetske i resursno učinkovitom gospodarstvu. Iako je cilj upravo postizanje energetske i emisijske uštede, važno je imati na umu da je priprema kvalitetnih i konkurentnih projekata dugoročan proces koji zahtijeva pravovremenu reakciju od strane zainteresiranih prijavitelja.

Florijan Bašić

—
IZVRŠNI DIREKTOR ODJELA PODRŠKE INVESTITORIMA, APSOLON

Zaključci i preporuke

Ovogodišnje istraživanje pokazalo je pozitivan pomak u percepciji poduzetnika u odnosu na 2021. godinu, budući da više od 60 % ispitanih zelenu tranziciju percipira pozitivno ili izrazito pozitivno, dok je prije dvije godine to činilo 0 % ispitanika.

Strateški najvažnija komponenta zelene tranzicije ispitanicima je povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije, a uvjerljivo najviše ispitanika izrazilo je namjeru za ulaganjem u tehnologije obnovljivih izvora energije. Iz rezultata se može primijetiti trend sve veće zainteresiranosti poduzetnika za implementaciju zelene energije u svoje poslovanje, što je moguća posljedica energetske krize na svjetskom nivou nakon ruske invazije na Ukrajinu.

1

Zelena tranzicija gospodarstva, ulaganje u održivost i postizanje održivog, klimatski neutralnog društva i dalje mora ostati strateška tema u djelovanju poslovne zajednice.

Energetska kriza uzrokovana ruskom invazijom na Ukrajinu vjerojatno je glavni razlog povećanja interesa hrvatskih poduzetnika za ulaganjem u sektor obnovljivih izvora energije, ali i narasle potrebe za većom energetsom neovisnošću. Realizacija potrebnih ulaganja značajno bi bila olakšana kada bi poduzetnici osvijestili sve dostupne alternative dodjele sredstava. To je moguće pojačanjem aktivnosti promoviranja i edukacija koje bi mogla provoditi državna tijela, ali i komore i druga strukovna udruženja.

2

Za što brži i učinkovitiji prijelaz na zelene tehnologije, nužno je daljnje pojašnjenje i usklađenje zakonskih akata, ali i ubrzanje birokracije kako bi se brže ishodili potrebni dokumenti i dozvole.

Prema odgovorima ispitanika, nejasan i neusklađen zakonski okvir i dalje kreira nepotrebnu poteškoću onima koji žele realizirati projekte iz spektra zelene tranzicije. Uz to, sporost birokracije prilikom ishoda potrebnih dozvola istaknuta je kao najveća administrativna prepreka pri realizaciji projekata. Tom problemu moguće je doskočiti pojednostavljivanjem postupaka ishoda dozvola što bi ujedno i skratilo vrijeme njihova izdavanja te uvođenjem edukacija i radionica na temu pravnog okvira za zelenu tranziciju, čime bi više poduzetnika dobilo potrebne informacije i svladalo administrativne prepreke.

3

Sinergija javnog i privatnog sektora i dalje predstavlja ključan element za potpuno iskorištavanje prilike koju donosi zelena tranzicija

Iako se od istraživanja 2021. godine vidi napredak u percipiranju zelene tranzicije, ali i količini poduzetnika koji razrađuju strategije zelene tranzicije i izrađuju izvješća o održivosti za svoja poduzeća, pred nama je i dalje dug put do konsenzusa o tome koliko je održivost relevantna tema za cijelu zajednicu, a samim time i za pravne osobe i gospodarstvo u cjelini. Upravo zato, potrebno je takvu tematiku plasirati od najmlađe dobi u odgojno-obrazovne ustanove, fakultete, a posljedično i na radna mjesta i državne institucije. Održivi razvoj poslovanja je neizbježan te stoga moramo postati svjesni kao društvo u cjelini.

4

Poduzetnicima su potrebne konkretne informacije za uvođenje projekata zelene tranzicije, u čemu im mogu pomoći državna tijela i tvrtke za poslovno savjetovanje.

Kroz rezultate ovog istraživanja vidljiva je volja hrvatskih poduzetnika za provođenje ulaganja u projekte zelene tranzicije, ali je isto tako uočljiv i problem financiranja ulaganja. EU fondovi dostupni su poduzetnicima za dodjelu sredstava kroz natječaje, ali iz istraživanja je vidljivo da znatan dio njih nema iskustva s apliciranjem na natječaje te bi im od velike pomoći bile informacije koje bi im mogla pružiti državna tijela, kao i tvrtke za poslovno savjetovanje.

Gotovo trećina ispitanih poduzetnika razmatra financiranje projekata zelene tranzicije kreditima i zajmovima. Da bi te mogućnosti bile dostupnije zainteresiranim poduzetnicima, potrebno je poboljšanje suradnje državnih tijela koja pružaju zajmove s privatnim sektorom te veće promidžbene aktivnosti.

Na Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj kao članici Unije ostaje daljnje poticanje i promoviranje svih dostupnih načina financiranja projekata zelene tranzicije.

5

Gospodarstvu je i dalje nužna stručna i kvalitetna savjetodavna pomoć u svim segmentima poslovanja

Ključ pravilnog tijeka procesa zelene tranzicije leži u informiranosti poduzetnika te opskrbi poduzetnika istinitim, pouzdanim i pravovremenim informacijama. Poduzetnicima su one potrebne za uvođenje, provedbu i uspješan završetak projekata zelene tranzicije, u čemu im posebno mogu pomoći državna tijela i tvrtke za poslovno savjetovanje. Njihova uloga u procesu zelene tranzicije ne smije biti umanjena.

